

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ТА ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка»
обов'язковий компонент освітньої програми першого рівня вищої освіти
Освітня програма «Правоохоронна діяльність»

за темою №1 РОЛЬ ТАКТИЧНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПІДГОТОВКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Протокол від 31.08.2023 № 12

СХВАЛЕНО

Вченою радою навчально-
наукового інституту ННІПО
Протокол від 29.08.2023 № 1

Розглянуто на засіданні кафедри фізичного виховання та тактико-спеціальної підготовки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти

Протокол від 28.08.2023 № 1

Розробники:

викладач кафедри фізичного виховання та тактико-спеціальної підготовки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти ДДУВС **Віктор РОЖЕЧЕНКО**

Рецензенти:

завідувачка кафедри фізичного виховання та спеціальної підготовки Університету митної справи та фінансів, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент **Ірина ЛУЦЕНКО**

завідувач кафедри фізичної культури та спорту Національної Металургійної академії України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, кандидат педагогічних наук, доцент. **Валерій ХАДЖИНОВ**

План

1. Мета та функціонування системи безпеки підприємства.
2. Внутрішнє середовище підприємства, як основа протидії загрозам.
3. Особливості врахування ризиків, загроз, небезпек при проектуванні систем безпеки.
4. Концепції комплексної безпеки підприємства, порядок та правила їх розробки.
5. Системний підхід безпеки підприємства, служба безпеки та стратегія забезпечення безпеки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники:

Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.

Тактико-спеціальна та спеціальна фізична підготовка оперативних працівників відділів карного розшуку підрозділів Національної поліції: практичний посібник / О. І. Тьорло, О. А. Чичкан, М. О. Червоношапка, Б. Ю.Музика, В. М. Синенький та ін. - Львів: ЛьвДУВС, 2020. - 200 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

Роженко В.М., Счастливец В.І., Маркечко К.А Методичні рекомендації для вивчення навчальних дисциплін «Спеціальна фізична підготовка», «Тактико-спеціальна підготовка» «Прийоми самозахисту правоохоронця від нападу». Дніпро: ПФ «Стандарт-Сервіс», 2020. 39 с.

Особиста безпека працівників поліції під час виконання службових обов'язків : метод. Рекомендації / кол. авт.. ; за ред.. к.ю.н., доц.. В. Д. Поливанюка. Дніпро : ДДУВС, 2021, 68 с.

Ризики поліцейського (фізичні, процесуальні, соціальні) під час виконання службових обов'язків. Дотримання заходів особистої безпеки: / [О.Г. Комісаров, С.М. Балабан, Собакарь А.О., В.Я. Покайчук, С.Б. Боровинський та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 69 с.

Економіко-корпоративні основи підприємств : навч. посібник / В.І. Павлов, І.І. Пилипенко, Н.В. Павліха та інші. К. : ІВЦ Держкомстату України, 2005. 378 с.

Ткач В.О. Фінансова безпека підприємства організаційно- економічний механізм керування обов'язками підприємств / В.О. Ткач, О.С. Камушков, О.В. Шевченко; М-во освіти і науки України, Запоріж. нац. техн. ун-т. Запоріжжя : [б. в.], 2011. 167 с.

Інші джерела:

Счастливец В.І., Рожченко В.М., Чоботко І.І. Самозахист жінок-правоохоронців та затримання правопорушника при нападі. Відеопосібник. Дніпро: ДДУВС, 2023. <https://youtu.be/IWkFDw7bAo0>

Білан Д.А. Семінар на тему: "Самооборона для дівчат" в рамках підготовки фахівців з правоохоронної діяльності. Відеопосібник. Дніпро: ДДУВС, 2022. https://youtu.be/xuhP4_Ez_oA

Рожченко В.М., Счастливец В.І., Маркечко К.А. Відеопосібник для дисциплін: Спеціальна фізична підготовка та Тактико-спеціальна підготовка. Відеопосібник. Дніпро: ДДУВС, 2021 https://youtu.be/dTCnp_rrsNo

Вісторовська А.О. Сучасні питання тактико-спеціальної та фізичної підготовки слухачів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання / А.О. Вісторовська // Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку в Україні : матеріали кругл. столу (м. Дніпро, 23 квітня 2021 р.) - Дніпро : ДДУВС, 2021. – С. 93-99.

Завальнюк К.А. Необхідність набуття знань та навичок під час тактичної та вогневої підготовки працівниками Національної поліції / К.А. Завальнюк // Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку в Україні : матеріали кругл. столу (м. Дніпро, 23 квітня 2021 р.) - Дніпро : ДДУВС, 2021. – С. 112-114.

Мета. Визначити поняття – безпека підприємства, розкрити концептуальні засади безпеки підприємства та охарактеризувати світовий досвід забезпечення безпеки підприємства.

Вступ. Здійснення особистих немайнових прав фізичної особи, пов'язаних з забезпеченням недоторканості приватної сфери її життя, існує в єдності з дотриманням принципів організації діяльності правоохоронних органів та визначених у законодавстві меж їхнього втручання у приватну сферу життя окремої особи. Таке втручання має бути достатньо обґрунтованим та допустимим лише в умовах виконання їхніх функцій по боротьбі з правопорушеннями та здійсненням правосуддя.

Дослідження закордонного досвіду свідчить, що в іноземних державах щоразу нові вимоги з боку суспільства до забезпечення правопорядку впливають на організацію правоохоронної діяльності. У багатьох країнах дедалі більше орієнтуються не лише на поліцейські органи, а й на широке використання для правоохоронних цілей приватних охоронних служб.

Світовий досвід переконує, що не всі види правоохоронних функцій у належному обсязі можуть виконувати державні органи. Внаслідок цього за кордоном значного поширення набули адвокатські контори, приватні розшукові й охоронні агентства тощо. Послугами зазначених служб користуються не лише приватні особи, а й державні органи. Діяльність таких організацій вигідна для держави, оскільки вони не беруть з бюджету коштів, а навпаки, поповнюють його, сплачуючи податки (США, Франція, Велика Британія та ін.).

В Україні запропоновано поняття цивільно-правової охорони особистого життя людини, тобто встановленої державою й законодавчо закріпленої системи заходів та способів, що забезпечують людині в рамках суспільного життя, реальну можливість розпоряджатися особистими правами і відокремлювати особисте життя від стороннього незаконного втручання.

Під *безпекою* слід розуміти перманентне управління статичними (постійно існуючими) і динамічними (тимчасово діючими) зовнішніми та внутрішніми загрозами з метою їх повної ліквідації, усунення або хоча б зменшення можливої шкоди від них для функціонування об'єкта підприємництва з заданими ним же умовами і параметрами [22].

1. Мета та функціонування системи безпеки підприємства.

Безпека підприємства - це стан підприємства, що характеризується його здатністю нормально функціонувати для досягнення своєї мети за наявних зовнішніх умов і їх зміни в певних межах. Під нормальним ми розуміємо таке функціонування підприємства, яке в наявних зовнішніх умовах забезпечує досягнення підприємством поставлених цілей оптимальним чином або достатньо близьким до нього.

Метою створення та функціонування системи безпеки є своєчасне виявлення та запобігання як зовнішнім, так і внутрішнім небезпекам та загрозам, забезпечення стабільної діяльності, ефективного використання можливостей і розвитку підприємства.

Досягнути поставленої мети можна за допомогою вирішення цілого комплексу завдань, основними з яких є:

- вивчення та оцінка партнерів, конкурентів, клієнтів;
- передбачення, виявлення можливих загроз та небезпек;
- пошук шляхів зниження впливу дестабілізуючих чинників та підвищення ефективності використання можливостей;
- фізична та технічна охорона об'єктів підприємства, персоналу;
- забезпечення збереження секретної інформації;
- добування інформації для відпрацювання управлінських рішень;
- організація консультативної підтримки;
- відпрацювання оптимальних варіантів прийняття рішень;
- створення сприятливої думки про підприємство [21].

Висновки до першого питання: бачимо чіткі цілі та завдання функціонування підприємства основні з яких розглядаються у цьому питанні.

2. Внутрішнє середовище підприємства, як основа протидії загрозам.

Виділяють наступні види загроз:

1) загрози персоналу: залякування, травмування, шантаж та здирництво, психологічний тиск, вбивства, викрадення, напад тощо;

2) загрози матеріально-технічним ресурсам та продукції: пошкодження засобів виробництва, організація прослуховування засобів

зв'язку, крадіжка, знищення, порушення технології, підробка, викрадення, знищення продукції, промислове шпигунство тощо;

3) загрози фінансам підприємства: викрадення фінансових засобів та цінностей, шахрайство, фальсифікація, несвоєчасне повернення тощо;

4) загрози інформації: витік інформації, модифікація інформації, її знищення.

Ймовірність **реалізації загрози** визначається наступними чинниками:

1) привабливість ресурсу (цей показник використовується при розгляді загроз умисного впливу з боку особи);

2) можливість використання ресурсу для отримання доходу (при розгляді загроз від умисного впливу з боку конкурентів);

3) технічні можливості загрози, використовувані при умисному впливі зовнішнього середовища;

4) рівень доступності, з якою вразливість може бути використана.

Література [1; 3; 4; 5; 9; 10; 13; 14]

Під оцінкою загроз стабільності розуміють регулярну процедуру їх діагностики, тобто ідентифікацію джерел виникнення загроз, визначення можливих масштабів наслідків та визначення ролі кожного із джерел у загальному профілі загроз.

Сканування як елемент управління стабільністю підприємства містить наступні етапи:

— аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, складання переліку загальних та специфічних параметрів зовнішнього та внутрішнього середовища, за якими ведуть спостереження;

— визначення кількісних показників стабільності; визначення принципів кількісної та якісної їх оцінки

— перевірка показників на взаємозв'язок та взаємозалежність;

— визначення відповідності показників пороговим значенням;

— розробка системи заходів з утримання показників в межі порогових значень;

— оцінка та відбір заходів, визначення „контрольних точок" у послідовності економічних явищ;

— реалізація заходів, узагальнення результатів оцінки зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства;

— розробка системи контролю, розробка управлінських рішень щодо протидії загрозам.

Періодичність проведення сканування загроз залежить від виявлених тенденцій зміни того або іншого параметру та рівня відхилень від нього. Чим коротший проміжок часу між двома суміжними спостереженнями, тим вища ймовірність отримання достовірної оцінки. Але слід зазначити, що чим частішими є спостереження, тим більших витрат, пов'язаних з роботою експертів, потребує проведення сканування [16].

Висновки до другого питання: визначаються види, оцінка загроз стабільності, розуміння регулярної процедури її діагностики, визначення

можливих масштабів наслідків та надання ролі для кожного із джерел у загальному профілі загроз.

3. Особливості врахування ризиків, загроз, небезпек при проектуванні систем безпеки

При оцінюванні рівня безпеки неможливо обійти питання ризику. Саме поняття безпеки використовується у тому випадку, коли йде мова про певну ймовірнісну подію, яка може або відбутися, або не відбутися. При цьому безпека та ризик - поняття взаємопов'язані. Якщо ризик зростає, то безпека зменшується, і навпаки. В такій ситуації управління безпекою можливе лише в тому випадку, коли є можливість керувати рівнем ризику. Проте постає завдання визначення рівня такого ризику.

В світовій економічній науці розроблено кілька підходів до кількісної оцінки економічного ризику.

Якісний аналіз полягає в порівнянні очікуваних результатів від вибору певного напрямку або певного варіанта господарського рішення, при цьому оцінюються можливі наслідки - фінансові, матеріальні, часові, соціальні, економічні, екологічні, морально- психологічні втрати чи здобутки.

Кількісні методи оцінки ризику не лише визначають види ризику та його наслідків, але й оцінюють його рівень.

Метод аналізу *доцільності затрат* полягає в порівнянні потенційних втрат з відповідними витратами підприємства і визначення так званих «зон ризику», які розділені граничними точками.

Метод експертних оцінок базується на власному досвіді і оціночних судженнях групи фахівців стосовно сучасної ситуації, а також щодо майбутнього розвитку певного виду ризику.

Модельний метод є досить прийнятним з огляду на результативність та вірогідність отриманих результатів. Обчислення ймовірності фактичної реалізації загроз та збитків за допомогою модельного методу вимагає деталізованих знань стосовно характеристик об'єктів господарювання, передбачення перебігу подій, урахування факторів впливу на їх розвиток, наявності значного масиву достовірних статистичних даних.

Поширеним методом, який певною мірою враховується у всіх інших підходах, є *аналітичний метод*, що полягає у проведенні таких пов'язаних між собою етапів дослідження як:

- визначення ключового параметра, стосовно якого проводиться оцінювання конкретного напрямку підприємницької діяльності (наприклад, обсягу продажів, величини прибутку, рентабельності та ін.);
- відбір факторів, які впливають на діяльність підприємства, а отже, й на ключовий параметр;
- розрахунок значень ключового параметра на всіх етапах виробничого процесу.

Метод використання аналогів передбачає наявність даних про аналогічні або схожі напрями діяльності в минулому. При врахуванні факторів ризику, які впливають на такі рішення, та при обчисленні поправок

за певними ключовими параметрами можна досить точно оцінити рівень ризику для того чи іншого напрямку підприємницької діяльності [16].

Висновки до третього питання: до питання безпеки та ризику повинні відноситись як до взаємопов'язаних між собою. Адже, якщо ризик зростає, то безпека зменшується, і навпаки. В такій ситуації управління безпекою можливе лише в тому випадку, коли є можливість керувати рівнем ризику, на що і було зосереджено увагу здобувачів.

4. Концепції комплексної безпеки підприємства, порядок та правила їх розробки

Концепція - це система поглядів, ідей, цільових настанов, пронизаних єдиним, визначальним задумом, провідною думкою щодо постановки і шляхів вирішення виявлених проблем.

Вимоги до будь-якої концепції:

- конструктивність;
- динамічність.

Структура концепції:

- виявлення об'єкта і предмета, визначення їх суті, місця серед множини інших;
- чітке формулювання ролі і завдання реалізації концепції;
- виділення умов, необхідних і достатніх для реалізації концепції, та зіставлення їх з існуючими;
- визначення заходів і шляхів реалізації, що забезпечують перетворення об'єкта реалізації концепції;
- формулювання критеріїв успішності заходів щодо розроблення концепції.

Концепція безпеки підприємства - офіційно затверджений документ, в якому відображена система поглядів, вимог та умов організації заходів безпеки персоналу і власності підприємства.

Комплексна система захисту — організована сукупність органів, засобів і методів, виділені на реалізації на регулярній основі функцій захисту.

У своїй основі стратегія забезпечення безпеки підприємства може мати одну з трьох розглянутих нижче концепцій.

Варіант 1. Концепція «попереджувальної протидії». Дана концепція є логічним наслідком раніше обраної суб'єктом бізнесу стратегії росту і агресивної конкурентної стратегії. Вона припускає можливість використання службою безпеки найбільш активних методів профілактики та протидії можливим загрозам. Основним критерієм вибору служить максимальна ефективність того чи іншого методу, при тому, що питання етичності його застосування відходять на другий план.

При реалізації даної концепції допускається, зокрема, шпигунство, не завжди легітимні методи контролю над лояльністю власного персоналу тощо.

Варіант 2: Концепція «пасивного захисту». Дана концепція є логічним наслідком раніше обраної суб'єктом бізнесу стратегії скорочення і пасивної конкурентної стратегії. Вона передбачає пріоритетну орієнтацію

його на захист з боку держави в особі правоохоронних і судових органів. Це дозволяє різко обмежити функції власної служби безпеки, зберігаючи в її інструментарії лише мінімально необхідну номенклатуру методів профілактики та відображення потенційних загроз.

Варіант 3. Концепція «адекватної відповіді». Дана концепція є логічним наслідком раніше обраної суб'єктом бізнесу стратегії обмеженого зростання і наступальної конкурентної стратегії. Вона передбачає можливість використання службою безпеки всього комплексу легітимних методів профілактики та відображення потенційних загроз. У порядку виключення допускається використання і не повністю легітимних методів, але лише в відношенні тих конкурентів чи інших джерел загроз, які першими застосували подібні методи проти конкретного бізнесу. Дана концепція є компромісом між першою і другою концепціями, пом'якшуючи їх радикальні недоліки [21].

5. Сутність теорії «інтереси-загрози», концепція корпоративної безпеки УСПП, системний підхід безпеки підприємства, служба безпеки та стратегія забезпечення безпеки

У житті сучасного суб'єкта підприємницької діяльності питаннями забезпечення охорони й безпеки управлінських і виробничих процесів займається служба безпеки даного підприємства, а методологічною й практичною основою її діяльності є концепція безпеки підприємства.

Взагалі, концепція безпеки підприємства повинна відповідати на декілька дуже простих питань:

- які особи і які об'єкти потребують захисту;
- які загрози можуть виникнути в процесі функціонування підприємства;
- хто і як буде захищати підприємство від загроз, що виникли щодо його безпеки;
- які системи необхідно задіяти для забезпечення безпеки процесів життєдіяльності підприємства і як вони повинні функціонувати.

На практиці, концепція безпеки підприємства найчастіше містить аналіз і рекомендації до дії та протидії впливу *наступних несприятливих факторів*.

- група загроз кримінального й терористичного характеру (у т.ч. фізичний захист від впливу вуличної й організованої злочинності, захист від вимагання, шахрайства, інших протиправних дій);
- група загроз інформаційної й підприємницької безпеки підприємства (у т.ч. підтримка певного рівня таємності документів, комп'ютерних даних, комунікацій, протидія агентурній діяльності серед персоналу організації);
- група загроз безпеки підприємства (у т.ч. охорона комерційної таємниці й захист інтересів підприємства в конкурентному середовищі);
- група загроз стихійного походження (у т.ч. виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру, стихійних лих, інших форс-мажорних ситуацій)

Розробка концепції безпеки підприємства *передбачає*.

- аналіз існуючих і можливих негативних факторів, що загрожують безпеці підприємства;
- створення служби безпеки підприємства, або аудит існуючої системи безпеки і вироблення рекомендацій з її модернізації (у т.ч. служби особистої охорони керівника, технічних систем безпеки й т.д.);
- консультування з усіх аспектів особистої й корпоративної безпеки;
- підвищення рівня професійної підготовки співробітників існуючої системи безпеки підприємства;
- вироблення рекомендацій і створення правил поведінки працівників підприємства при виникненні надзвичайної ситуації;
- рекомендації з підготовки й проведення спеціальних заходів, спрямованих на виявлення можливих каналів витоку інформації [22].

5.1 Концепція корпоративної безпеки УСПП, як основа побудови сучасної системи забезпечення безпеки підприємств, Організація системи безпеки .

Український союз промисловців і підприємців ще кілька років тому розпочав роботу з концептуального вирішення проблеми безпеки підприємництва, наслідком чого стало ініціювання в рамках Союзу окремого Громадського проекту - створення системи корпоративної безпеки суб'єктів господарювання, яка розглядається лише як перший крок на шляху побудови загальнонаціонального механізму із забезпечення безпеки особи та підприємництва в Україні.

На сьогоднішній день розроблена Концепція корпоративної безпеки членів УСПП і докладаються активні зусилля з її практичного впровадження.

З метою розробки політики та стратегії в сфері безпеки вітчизняного підприємництва, а також для управління системою корпоративної безпеки створено вищий колегіальний орган з питань безпеки та розвитку підприємств - *Раду УСПП* з корпоративної безпеки, до роботи якої залучені керівники Кабінету Міністрів України, Секретаріату Президента, Апарату Ради національної безпеки і оборони України, народні депутати України, науковці, представники впливових громадських організацій та директори стратегічних підприємств. Проведені засідання Ради довели необхідність та своєчасність її створення. На засіданнях Ради УСПП з корпоративної безпеки повинні вирішуватися проблемні питання у сфері захисту підприємництва України в цілому і окремого підприємця зокрема.

При Раді УСПП з корпоративної безпеки створено *Експертну Комісію*, до роботи якої залучені найкращі фахівці в усіх напрямках забезпечення безпеки підприємництва.

Варто зазначити, що в створеній системі плідно працює *Департамент з корпоративної безпеки*, організовує роботу з ефективного забезпечення системи безпеки в центрі та на регіональному рівні, надає консультативні та інформаційні послуги підприємствам через Регіональні представництва УСПП з корпоративної безпеки. Готує пропозиції для віце-президента УСПП з безпеки щодо використання певних механізмів забезпечення безпеки для підприємств.

Існуюча система може надавати підприємствам певні послуги в сфері безпеки підприємств, які можна розділити за наступними напрямками:

- організаційно-правова безпека;
- економічна безпека;
- управлінська безпека;
- антирейдерсько-інформаційно-аналітична безпека;
- технічна безпека;
- фізична безпека.

Це лише головні напрямки надання послуг. Кожний напрямок має цілу низку розділів, кожний розділ складається із значного переліку спеціалізованих послуг в сфері захисту підприємництва, що дозволяє силами та засобами системи корпоративної безпеки забезпечити виконання будь-якої потреби учасника системи.

УСПП пропонує своїм членам науково та юридично обґрунтовану систему корпоративної безпеки.

Система *передбачає допомогу* в боротьбі з рейдерством, надання юридичних, інформаційно-аналітичних консалтингових послуг, організацію захисту комерційної таємниці, проведення бухгалтерського, кадрового, енергетичного та інших видів аудиту, фізичну охорону об'єктів та суб'єктів господарювання, супровід вантажів, технічний захист від несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації, надання послуг з перепідготовки фахівців, допомогу в організації служб безпеки. За оцінками експертів, система повністю відповідає міжнародним стандартам.

В УСПП створено Центр громадського реагування на факти протиправних дій представників державної влади, контролю та нагляду [22].

5.2 Системний підхід до аналізу фінансової безпеки

Передбачає розгляд економіко-виробничої діяльності підприємства як багаторівневої структурної системи. ФБП (фінансова безпека підприємства), з одного боку, є системою, елементами якої є такі складники фінансової безпеки як ліквідність, рентабельність, фінансова стійкість тощо, а, з іншого боку, вона є підсистемою економіко-виробничої системи підприємства або складовим елементом фінансової безпеки держави.

Стратегія забезпечення безпеки – це сукупність довгострокових цілей і управлінських підходів, реалізація яких забезпечує захист суб'єктів бізнесу (підприємства, кредитно-фінансової організації, установи) від потенційних загроз розголошення комерційної таємниці, а також нанесення для них будь-яких інших форм збитку майнового і немайнового характеру.

Система безпеки підприємства являє собою обмежену множину взаємопов'язаних елементів, що забезпечують безпеку підприємства і досягнення ним цілей бізнесу. Вона характеризується:

- наявністю каналів інформації між її окремими елементами;
- багатоваріантністю поведінки;
- керованістю та цілеспрямованістю.

Пріоритетним принципом організації і функціонування системи безпеки підприємства треба вважати її комплексність.

Об'єктом системи, як зазначалося, виступає стабільний економічний стан суб'єкта підприємницької діяльності в поточний і перспективний періоди. Конкретними ж об'єктами захисту виступають *ресурси*: фінансові, матеріальні, інформаційні, кадрові.

Суб'єкти системи можна поділити дві групи суб'єктів, що гарантують безпеку підприємництва:

- до **зовнішніх суб'єктів** належать органи законодавчої, виконавчої і судової влади, покликані гарантувати безпеку всіх без винятку законотворчих учасників підприємницьких відносин, при чому діяльність цих органів не можуть контролювати самі підприємці;

- до **внутрішніх суб'єктів** належать працівники власної служби безпеки фірми (підприємства) та запрошені працівники із спеціалізованих фірм, що надають послуги із захисту підприємницької діяльності.

Характерними рисами системи безпеки підприємства є:

- унікальність
- самостійність,
- комплексність,
- ефективність,
- дієвість.

Надійність і ефективність системи безпеки підприємства характеризується такими **напрямами**.

- 1) запобігання витоку конфіденційних відомостей;
- 2) запобігання протиправним діям з боку персоналу підприємства, його відвідувачів, клієнтів або припинення таких дій;
- 3) збереження майна й інтелектуальної власності підприємства;
- 4) запобігання надзвичайним ситуаціям;
- 5) припинення насильницьких злочинів щодо окремих (спеціально виділених) працівників підприємства і їх груп;
- 6) своєчасне виявлення і припинення спроб несанкціонованого проникнення на об'єкти підприємства, що охороняються [21].

5.3 Служба безпеки підприємства

Є самостійним структурним підрозділом підприємства, яка створюється і ліквідується наказом директора підприємства.

Служба підпорядковується безпосередньо директору

У Національному класифікаторі професій передбачені посади управлінців в галузі безпеки (табл 1).

Посади управлінців в галузі безпеки

Таблиця 1

Професійні назви робіт	Код КП
Керівник (директор, начальник) підрозділу (служби, управління, департаменту та ін.) з безпеки (фінансово-економічної, інформаційної)	1229.7
Керівник підрозділу з охорони та безпеки (фізичної та майнової)	1229.7
Менеджер (управитель) систем з інформаційної безпеки	1495

Службу очолює начальник, якого призначають на посаду наказом директора підприємства. Начальник служби безпеки має одного або кількох заступників, обов'язки визначаються (розподіляються) начальником служби безпеки. Заступник(и) і керівники служби безпеки призначаються на посади і звільняються з посад наказом директора підприємства за поданням начальника служби безпеки.

Склад і штатну кількість служби безпеки затверджує директор підприємства виходячи з умов і особливостей діяльності підприємства за наданням начальника служби безпеки і за узгодженням з відділом організації й оплати праці. До складу служби безпеки можуть входити структурні підрозділи, групи фахівців і ін. Начальник служби безпеки розподіляє обов'язки між співробітниками відділу і затверджує їхні посадові інструкції.

Задачі і функції служби безпеки можна згрупувати наступним чином:

Забезпечення безпеки працівників підприємства:

— Припинення спроб та виключення можливості несанкціонованого доступу фізичних осіб і транспортних засобів на контрольовану територію, контроль за пересуванням відвідувачів на підприємстві. Установлення внутрішньооб'єктного режиму в приміщеннях (на територіях) підприємства. Встановлення порядку допуску співробітників, осіб сторонніх організацій, відвідувачів і транспортних засобів на контрольовану територію. Забезпечення дотримання контрольно-пропускного режиму при здійсненні ремонтних і інших робіт.

— Розробка і здійснення заходів для виявлення, попередження і припинення злочинних акцій щодо керівного складу підприємства і підприємства в цілому. Розробка і проведення спеціальних заходів щодо забезпечення фізичного захисту керівництва підприємства.

— Організація зв'язку з об'єктними групами безпеки. Визначення адекватних засобів захисту і видів режимів охорони підприємства. Проведення спеціальних тренінгів із працівниками підприємства по поводженню в різних ситуаціях. Розробка звітних документів, аналітичних довідок і звітів за підсумками діяльності служби. Передача матеріалів у правоохоронні органи для розслідування фактів правопорушень.

Організація і забезпечення охорони об'єктів підприємства, матеріальних цінностей і засобів:

- Забезпечення недоторканності перевезених матеріальних цінностей.
- Складання маршрутів пересування транспортних засобів, що перевозять матеріальні цінності, і схем супроводу їх у дорозі.
- Розробка заходів щодо безпеки об'єктів підприємства.
- Забезпечення надійного захисту об'єктів підприємства від крадіжок, розкрадань, грабежів, підпалів та інших злочинних зазіхань, актів вандалізму, суспільного безладдя.
- Забезпечення належної роботи охоронної сигналізації, контроль за її станом і вживання заходів по ремонту у випадку ушкодження, відмовлення, ін.

- Оснащення підприємства спеціальним телефонним зв'язком, "кнопками тривоги", переговорними пристроями, оглядовими вічками, іншими технічними приладами.
- Виключення можливості несанкціонованого вивезення (виносу), ввезення (внесення) матеріальних цінностей з (на) контрольованої зони.
- Огляд у разі потреби працівників підприємства і всіх осіб при допуску на об'єкти підприємства.
- Виключення можливості безконтрольного пересування відвідувачів по території підприємства.
- Встановлення порядку допуску співробітників у зони (приміщення) обмеженого доступу.
- Впровадження технічних засобів контролю доступу.
- Організація заходів, спрямованих на обмеження доступу в зони (приміщення) підприємства.

Зовнішніми регламентуючими документами є законодавчі і нормативні акти.

Внутрішніми документами є: Стандарти, Статут підприємства, Положення про службу безпеки, Посадова інструкція, Правила внутрішнього трудового розпорядку.

Для виконання функцій і реалізації прав, передбачених дійсним положенням, відділ служба безпеки взаємодіє з іншими (табл.2.1).

Служба безпеки має право:

- запитувати в структурних підрозділах матеріали і документи, необхідні для розробки заходів щодо супроводу матеріальних цінностей, коштів;
- вимагати від працівників підприємства дотримання режиму охорони, встановленого на підприємстві;
- мати доступ на всі об'єкти підприємства, а також до всіх джерел і носіїв інформації підприємства;
- за наявності підстав робити перевірку документів працівників і відвідувачів підприємства, робочих місць, а також огляд транспортних засобів;
- одержувати пояснення, наводити довідки й одержувати необхідну інформацію;
- давати роз'яснення, рекомендації і вказівки з питань, що входять у компетенцію служби.

Таблиця 2

Взаємодія служби безпеки з підрозділами

Підрозділ	Одержання	Надання
-----------	-----------	---------

<p>3 усіма підрозділами підприємства з питань:</p>	<p>- заявок на супровід Працівників підприємства, що перевозять товарно-матеріальні цінності;</p> <p>- даних про заходи, вжиті для забезпечення збереженості товарно-матеріальних цінностей підприємства;</p> <p>- відомостей про погрози на адресу керівників підприємства;</p> <p>- інформації про втрату, відмову майна підприємства;</p>	<p>рекомендацій і роз'яснень по дотриманню режиму охорони на підприємстві;</p> <p>груп супроводу для перевезення товарно-матеріальних цінностей;</p>
<p>3 відділом матеріально-технічного постачання</p>	<p>- забезпечення технічними засобами охорони, радіостанціями, телефонами, іншим устаткуванням</p>	<p>груп супроводу для перевезення товарно-матеріальних цінностей;</p>

Відповідальність за належне і своєчасне виконання функцій, передбачених дійсним Положенням, несе начальник служби безпеки.

На начальника служби безпеки покладається **персональна відповідальність** у випадку:

- невідповідності законодавству виданих відділом інструкцій, наказів;
- незабезпечення чи неналежного забезпечення керівництва підприємства інформацією з питань роботи служби безпеки;
- несвоєчасного, а також неякісного виконання доручень керівництва підприємства.
- витоку інформації, що є комерційною таємницею;
- недотримання трудового розпорядку співробітниками відділу.

Відповідальність співробітників служби безпеки встановлюється посадовими інструкціями.

При виявленні невідповідності якого-небудь пункту положення реальному стану справ у службі безпеки начальником служби безпеки, співробітником або іншою особою необхідно звернутися в експертну комісію з положень і посадових інструкцій і із заявкою на внесення змін і доповнень у положення. Внесена пропозиція розглядається підрозділом, зазначеним у цьому положенні, протягом одного місяця від дня подачі заявки.

За результатами розгляду виносяться рішення:

- прийняти зміни чи доповнення;
- відправити на доопрацювання (із зазначенням терміну доопрацювання і виконавця);
- відмовити у прийнятті внесеної пропозиції (у цьому випадку заявнику надсилається обґрунтована відмова в письмовому вигляді).

Основними елементами системи безпеки підприємства є:

- 1) захист комерційної таємниці та конфіденційності інформації;
- 2) комп'ютерна безпека;
- 3) внутрішня безпека;

- 4) безпека будинків і споруд;
- 5) фізична безпека;
- 6) технічна безпека;
- 7) безпека зв'язку;
- 8) безпека господарсько-договірної діяльності;
- 9) безпека перевезень вантажів та осіб;
- 10) безпека рекламних, культурних, масових заходів, ділових зустрічей та переговорів;
- 11) протипожежна безпека;
- 12) екологічна безпека;
- 13) радіаційно-хімічна безпека;
- 14) конкурентна розвідка;
- 15) інформаційно-аналітична робота;
- 16) експертна перевірка механізму системи забезпечення.

5.4 Організація системи безпеки

На будь-якому підприємстві повинна бути чітко організована система безпеки.

Комплекс організації системи безпеки :

Адміністративна - управлінські рішення, необхідні для забезпечення безперебійного функціонування об'єкта.

Оперативна - заходи забезпечення безпеки господарюючого суб'єкта специфічними засобами і методами.

Технічна - використання сучасних технологій у сфері забезпечення всіх видів безпеки.

Режимно-пропускна - система фізичної безпеки, зокрема охорона фінансових, інтелектуальних і матеріально-технічних цінностей підприємства.

При цьому захист території охоплює такі основні **компоненти**.

- механічну систему захисту;
- пристрій сповіщення про спроби вторгнення;
- оптичну (телевізійну) систему пізнання порушників;
- оборонну систему (звукова і світлова сигналізація);
- центральний пост управління охорони;
- персонал (патрулі, постові, чергові, мобільна група швидкого реагування, оператори).

Завдання, вирішувані системою гарантування безпеки:

- прогнозування можливих загроз економічній безпеці;
- організація діяльності із запобігання можливим загрозам (превентивні заходи);
- виявлення, аналіз і оцінювання виниклих реальних загроз економічній безпеці;
- ухвалення рішень і організація діяльності з реагування на виниклі загрози;
- постійне вдосконалення системи забезпечення економічної безпеки підприємництва [19].

Висновки з п'ятого питання: питаннями забезпечення охорони й безпеки управлінських і виробничих процесів займається служба безпеки даного підприємства, а методологічною й практичною основою її діяльності є концепція безпеки підприємства. Отримали відповіді на питання стосовно концепції безпеки підприємства, яким вимогам повинна відповідати служба безпеки підприємства.

Висновки з теми: Для практичної діяльності по забезпеченню безпеки на підприємстві необхідні професіонали, саме таких фахівців потрібно готувати вивчаючи дану тему. В процесі засвоєння відбувається розуміння необхідності та відповідальності покладеної на працівників у сфері безпеки підприємства відповідальності, а отримані знання роблять здобувачів компетентними у цьому питанні.

На наш погляд, доцільно було б утворити наукову галузь – національна безпека, з присудженням наукового ступеню кандидат чи доктор наук з національної безпеки (як це існує у державному управлінні). Такий підхід дозволив би здійснювання комплексне дослідження проблем безпеки, у т.ч. безпеки підприємств з використанням різних наукових методів досліджень, які використовуються у юридичних, психологічних, економічних, технічних та інших науках.

Необхідність теми «Роль тактичної та спеціальної підготовки в діяльності фахівців у сфері безпеки підприємництва» доведено.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДАНОЇ ТЕМИ:

При підготовці теми «Роль тактичної та спеціальної підготовки в діяльності фахівців у сфері безпеки підприємництва» студентів слід:

1. опрацювати конспект лекції;
2. ознайомитися із навчальною літературою з даної теми;
3. ознайомитися із нормативно-правовими актами;
4. опрацювати монографічну літературу також статті в періодичних виданнях з цієї теми;

Перелік рекомендованої літератури не є вичерпним. Студенти повинні використовувати інші джерела і особливо періодичні видання.

Для самоперевірки доцільно використати такі контрольні запитання та завдання для самоперевірки:

1. Розкрити поняття — безпека підприємства.
2. Охарактеризувати поняття — безпека підприємства.
3. Визначити концептуальні засади економічної безпеки підприємства.
4. Обґрунтувати світовий досвід забезпечення економічної безпеки підприємства.

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ТА ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка»
обов'язковий компонент освітньої програми першого рівня вищої освіти
Освітня програма «Правоохоронна діяльність»

за темою №2 ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ
ФАХІВЦЯМИ В СФЕРІ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Протокол від 31.08.2023 № 12

СХВАЛЕНО

Вченою радою навчально-
наукового інституту ННІПО
Протокол від 29.08.2023 № 1

Розглянуто на засіданні кафедри фізичного виховання та тактико-спеціальної підготовки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти

Протокол від 28.08.2023 № 1

Розробники:

викладач кафедри фізичного виховання та тактико-спеціальної підготовки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти ДДУВС **Віктор РОЖЕЧЕНКО**

Рецензенти:

завідувачка кафедри фізичного виховання та спеціальної підготовки Університету митної справи та фінансів, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент **Ірина ЛУЦЕНКО**

завідувач кафедри фізичної культури та спорту Національної Металургійної академії України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, кандидат педагогічних наук, доцент. **Валерій ХАДЖИНОВ**

ПЛАН

1. Перевірка документів особи.
2. Опитування особи.
3. Поверхнева перевірка і огляд.
4. Зупинення транспортного засобу
5. Вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території.
6. Обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю.
7. Проникнення до житла чи іншого володіння особи.
8. Перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ.
9. Застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису.
10. Перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб.
11. Поліцейське піклування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники та посібники:

1. Йосипів В.М, Тьорло Ю.Р, Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник. Львів: ЛДУВС, 2018. 480 с.
2. Запорожанов О.В., Дідковський В.А. Прийоми затримання правопорушників: Навч.-метод. посіб. Національна академія внутрішніх справ України, 2003. 34 с.
3. Івченко О.М., Місяць Ю.В. Методичні рекомендації до практичних та самостійних занять до вивчення дисциплін «Спеціальна фізична підготовка», «Тактико-спеціальна підготовка» з теми: «Застосування заходів фізичного впливу фахівцями у сфері безпеки підприємництва»,. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2019. 41с.
4. Маркечко К.А., Рожченко В.М. Методичні рекомендації «Інноваційні технології навчання здобувачів вищої освіти з дисципліни «Тактична підготовка»». Дніпро: ПФ «Стандарт-Сервіс», 2020. 32 с.
5. Нормативно-правові засади спілкування та перевірки документів, порядок проведення зовнішнього огляду речей та одягу особи (особистого огляду та огляду речей затриманої особи) : Методичні рекомендації / Кол. авторів Голобородько Д.В., Мінка Т.П., Комісаров О.Г., Репан М.І., Манжула А.А.— Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 32 с.

6. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. / О.Г. Комісаров, А.О. Собакаръ, Е.Ю. Соболю, О.С. Юнін та ін. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 277 с.
7. Павлов В.І. Економічний механізм функціонування підприємства: структурований курс лекцій [навчальний посібник] / В.І. Павлов, І.В. Кривов'язюк. - Луцьк : Наднастир'я, 1999. - 120 с.
8. Рожченко В.М., Счастливцев В.І., Маркечко К.А. Методичні рекомендації для вивчення навчальних дисциплін «Спеціальна фізична підготовка», «Тактико-спеціальна підготовка» «Прийоми самозахисту правоохоронця від нападу». Дніпро: ПФ «Стандарт-Сервіс», 2020. 39 с.
9. Банах С.М., Булачек В.Р., Винярчук Ю.Р., Йосипів В.М та ін. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України: навчальний посібник. – Львів: ЛДУВС, 2011. 300 с.
10. Счастливцев В.І., Рожченко В.М., Маркечко К.А. Захист правоохоронця від нападу правопорушника. Відео-посібник, ДДУВС, 2020.
11. Ткач В.О. Фінансова безпека підприємства організаційно-економічний механізм керування обов'язками підприємств / В.О. Ткач, О.С. Камушков, О.В. Шевченко ; М-во освіти і науки України, Запоріж. нац. техн. ун-т. - Запоріжжя : [б. в.], 2011. 167 с.
12. Фінансова безпека підприємств і банківських установ / [А. О. Єпіфанов та ін.]; за заг. ред. А. О. Єпіфанова. - Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2009.-295 с.

Мета. Визначити поняття — превентивні заходи, розглянути види превентивних поліцейських заходів та охарактеризувати їх, визначити значення превентивних заходів в процесі забезпечення безпеки підприємства.

Вступ. Встановлено, що *превентивні заходи* - це комплекс дій контрольно-наглядового, реактивного, дозвоільно-облікового, реєстраційного, інформаційно-аналітичного, обмежувального характеру, метою яких є профілактика, попередження та запобігання вчиненню правопорушень у всіх без виключення галузях життєдіяльності суспільства.

Нормативне закріплення широкого кола превентивних заходів, які в своїй роботі має право використовувати поліція, говорить про розвиток та удосконалення діяльності останньої, зокрема, в аспекті превентивного напряму роботи та відходу від застарілих каральних методів, застосування яких славилась розформована на сьогоднішній день міліція.

Нині основною цінністю для багатьох держав є безпосередньо людина, з огляду на що привалювання жорстких заходів примусу поступово замінюється розробкою та впровадженням превентивних заходів. Застосування поліцією саме цих заходів, по-перше, є важливою гарантією дотримання прав та свобод людини; по-друге, підвищує рівень правової свідомості в суспільстві; по-третє, дозволяє суттєво підвищити рівень довіри населення до правоохоронних органів, що апріорі позитивно впливає на стан дотримання законності та правопорядку в державі [32].

22.03.2012 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про охоронну діяльність» № 4616-VI (далі – Закон). Вказаний Закон набирає чинності 18.10.2012 р., його норми дають охоронцям магазинів, офісів, торгових центрів тощо право застосовувати до громадян силу і спеціальні засоби. Щоменше, співробітники недержавних охоронних структур зможуть навіть проводити відео-та фотофіксацію всього, що відбувається.

Отже, згідно з нормами нового закону, суб'єктом охоронної діяльності буде вважатися суб'єкт господарювання будь-якої форми власності, який створений і зареєстрований на території України. Даний суб'єкт має займатися здійсненням охоронної діяльності на основі отриманої у встановленому порядку ліцензії. Для забезпечення безпечного функціонування об'єкта підприємництва, персонал охорони може застосовувати превентивні заходи.

Слід зазначити, що про всі факти припинення правопорушення персонал охоронних організацій зобов'язаний інформувати про це правоохоронні органи [2].

Під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

1. Перевірка документів особи (Стаття 32 ЗУ «Про Національну поліцію»)

1. Поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у таких випадках:

1) якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи;

2) якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення;

3) якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю;

4) якщо в особи є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином неможливо;

5) якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події;

6) якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення.

При перевірці документів у особи працівник поліції:

а) зобов'язаний привітатися з громадянином, після чого приклавши руку до головного убору, назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та

пред'явити на вимогу громадянина службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією. При цьому поліцейський повинен утримувати посвідчення в своїх руках;

б) звертатися до громадянина з повагою на "Ви", свої вимоги і зауваження викладати в переконливій формі;

в) при перевірці документів необхідно поводитися з ними акуратно, не слинити пальці, не загинати сторінок, не робити ніяких поміток на сторінках документу. Такі некомпетентні дії можуть призвести до ескалації конфлікту. Якщо на вулиці опади, перевірку треба проводити, вживши заходів, які не зіпсують інформацію, яка міститься в документах (зайти під накриття, користуватись парасоллю тощо)

г) поліцейський повинен звертати увагу на правильність заповнення відповідних реквізитів документу. Під час перевірки паспорту необхідно звернути увагу на відповідність наявної в документі фотокартки особи громадянина, правильність заповнення усіх реквізитів, на цілісність захисної сітки документа, строк його дії, наявність відмітки про реєстрацію місця проживання (перебування) громадянина.

д) у ході перевірки поліцейський може ставити власнику документа контрольні питання, звіряючи відповіді з даними документа, що підтверджує його особу. Якщо відповіді не вірні або виявлені підробки, правопорушнику пропонується продовжити перевірку у відділі (відділенні) поліції, а також надати пояснення щодо виявлених фактів.

Перевірку доцільно проводити на деякій відстані від сторонніх громадян. У разі, якщо під час передачі документів особа випустила їх з рук і вони впали на землю, поліцейський повинен запропонувати громадянину підняти їх і передати йому. При цьому сам поліцейський повинен відступити крок назад і прийняти застережні заходи від можливої атаки з боку громадянина. ЗУ "Про Національну поліцію" закріплює право поліцейського на перевірку документів двох типів:

- що посвідчують особу;
- що посвідчують відповідне право особи.

Тактика дій при перевірці документів:

1. У підозрілих осіб:

- доповісти керівнику нарядами або черговому про місце свого знаходження, намір перевірити документи у особи, причини перевірки, умови та обставини, за яких проводиться перевірка;
- перемістити зброю, якомога далі від особи, яка буде перевірятись, а також розподілити обов'язки та узгодити між собою умовні жести;
- оцінити обставини, а саме, одна це особа чи з ким-небудь, фізичний стан особи, можливість небезпеки з її боку, раптового нападу від неї або оточуючих;
- оцінити місце проведення перевірки на наявність можливих перешкод, шляхів раптової втечі, сторонніх осіб, зручності проведення перевірки (освітлення, поверхню, простір тощо);

- обрати місце перевірки так, щоб уникнути втручання з боку інших осіб або втечи особи, яку перевіряють;
- вжити заходів щодо недопущення прослуховування іншими особами радіопереговорів.
- стояти упівоберта до особи, не розташовуючись на одній з нею лінії, на відстані не менше одного кроку від особи, яка перевіряється;
- бути готовим до відбиття нападу з боку особи, яка перевіряється, або з боку сторонніх осіб;
- не брати подані для перевірки документи рукою, якою Ви, як правило, дістаєте зброю;
- пам'ятати, що особа може використати як знаряддя нападу предмети, що є у неї в руках, або документи;
- у разі падіння документів на землю зробити крок назад, посилити увагу та запропонувати особі підняти документи;
- тримати документ на рівні очей таким чином, щоб контролювати дії особи, яка перевіряється, та прилеглої території;
- не дозволяти особі тримати руки у кишенях, щось доставати з кишені або сумки;
- звертати увагу на відповідність наявної в документі фотокартки особі громадянина, а також на правильність заповнення всіх його граф, цілісність захисної сітки, термін дії документа;
- діагностувати ступінь агресивності особи та намагатися знизити його;
- не відвертатись, не повертатись спиною, не присідати, не погрожувати, не ображати тощо;
- поставити власникові документа контрольні запитання, звіряючи відповіді з даними документа, що посвідчує його особу.

2. У осіб, які керують транспортними засобами.

- проводити перевірку документів лише на тротуарі чи узбіччі дороги (вулиці), острівці безпеки під прикриттям автомобіля;
- службовий автомобіль ставити також на тротуарі чи узбіччі дороги (вулиці) за умови дотримання правил дорожнього руху;
- враховувати швидкість руху, тип, габарити, вагу транспортного засобу, стан дорожнього покриття, інтенсивність та щільність транспортного потоку;
- вибрати для зупинки транспортного засобу в темний час доби найбільш освітлені ділянки дороги, а в разі неможливості використовувати світло фар патрульного транспортного засобу та спеціальних світлових сигнальних пристроїв;
- здійснювати перевірку автомобіля і його пасажирів спільно з іншим патрульним;
- наближаючись до зупиненого автомобіля, перевірити, чи зачинена кришка багажника, оглянути салон автомобіля, за темної пори доби освітлити салон електричним ліхтариком або запропонувати водієві ввімкнути освітлення салону;

- отримуючи документи чи інші предмети від водія, не протягувати свою руку в салон автомобіля і не нахилитися туди, а запропонувати подати необхідний предмет назовні;
- після отримання документів знаходитися біля зупиненого транспортного засобу збоку;
- у разі знаходження водія поруч з патрульним останній обирає позицію *див. п. 1*;
- встановити кількість і приблизний вік пасажирів, порядок їх розміщення в автомобілі, оцінити їх поведінку;
- категорично забороняється стояти перед або за зупиненим транспортним засобом, спиною до учасників дорожнього руху та руху транспортних засобів, зупиняти патрульний автомобіль попереду зупиненого транспортного засобу та здійснювати в нічний час зупинення двох і більше транспортних засобів;
- огляд транспортного засобу проводиться після того, як встановлено контроль за поведінкою затриманих осіб.

3. Перевірка документів у пасажирів громадського транспорту

Перевірка документів у пасажирів громадського транспорту здійснюється за межами транспортного засобу, дотримуючись при цьому рекомендацій *п. 1*.

Висновки до першого питання: у даному питанні розглянули випадки при яких здійснюється перевірка документів особи та тактику перевірки документів.

2. Опитування особи (Стаття 33 ЗУ «Про Національну поліцію»)

1. Поліцейський може опитати особу, якщо існує достатньо підстав вважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень.

Для опитування поліцейський може запросити особу до поліцейського приміщення.

2. Надання особою інформації є добровільним. Особа може відмовитися від надання інформації. Проведення опитування неповнолітніх допускається тільки за участю батьків (одного з них), іншого законного представника або педагога.

3. Перед проведенням опитування особи поліцейський роз'яснює їй підстави та мету застосування поліцейського заходу, якщо це не перешкодить виконанню поліцією повноважень, покладених на неї цим Законом.

Дії наряду поліції при опитуванні особи (заявника, потерпілого, свідка та ін.). При отриманні повідомлення про подію наряд поліції повинен з'ясувати у заявника (потерпілого):

- а) яка подія (правопорушення), де і в який час відбулася;
- б) чи є потерпілі, їх чисельність, в якому вони стані, чи надана їм медична допомога. Якщо заявником є сам потерпілий, то в нього необхідно довідатись, чи не потрібна йому медична допомога, і вжити заходів для її

надання (допомогти зупинити автомашину, вказати адресу лікувального закладу і т. п.);

в) чи відомі правопорушники, їх кількість і прикмети, звідки прибули, де знаходяться. Якщо вони зникли, то в якому напрямку і на чому (вид транспорту), якими знаряддями і засобами вони користувались при вчиненні кримінального правопорушення, послідовність їх злочинних дій, які сліди залишили на місці події, що викрали, прикмети викраденого;

г) хто є очевидцем (свідком) події (правопорушення);

д) звідки заявнику стало відомо про подію (бачив особисто, чув від інших осіб і т. п.);

е) інші питання, які залежно від характеру події можуть мати значення для швидкого припинення злочинних дій, правильної організації розшуку підозрюваного по гарячих слідах і охорони місця події.

Одержані відомості про правопорушення і дані про самого заявника (прізвище, ім'я, по батькові, адреса місця проживання або роботи, номери домашнього та службового телефонів) записати в службову книжку, доповісти оператору служби "102" та в чергову частину відділу поліції, після чого негайно вирушити на місце події [20].

Висновки до другого питання: у даному питанні визначили підстави та дії наряду поліції при опитуванні особи.

3. Поверхнева перевірка (Стаття 34 ЗУ «Про Національну поліцію»)

1. Поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу.

2. Поліцейський для здійснення поверхневої перевірки особи може зупиняти осіб та/або оглядати їх, якщо існує достатньо підстав вважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб.

3. Поверхнева перевірка здійснюється поліцейським відповідної статі. У невідкладних випадках поверхневу перевірку може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу.

4. Поліцейський може здійснювати поверхневу перевірку речі або транспортного засобу:

1) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб;

2) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб;

3) якщо існує достатньо підстав вважати, що річ або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або знаходиться в тому місці, де

може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку.

5. Поверхнева перевірка речі або транспортного засобу здійснюється шляхом візуального огляду речі та/або транспортного засобу або візуального огляду салону та багажника транспортного засобу. Поліцейський при здійсненні поверхневої перевірки має право вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону.

6. Під час поверхневої перевірки речі або транспортного засобу особа повинна самостійно показати поліцейському вміст особистих речей чи транспортного засобу.

7. При виявленні в ході поверхневої перевірки будь-яких слідів правопорушення поліцейський забезпечує їх схоронність та огляд відповідно до вимог [статті 237](#) Кримінального процесуального кодексу України.

Тактика проведення поверхневої перевірки:

а) у відповідності до ч. 3 ст. 18 ЗУ "Про Національну поліцію", звертаючись до особи, особа, що буде проводити поверхневу перевірку, зобов'язана назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на вимогу особи службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією. При цьому поліцейський повинен утримувати посвідчення в своїх руках;

б) назвати мету і причину проведення поверхневої перевірки;

в) запропонувати особі самостійно показати свої особисті речі. При виявленні в ході поверхневої перевірки будь-яких слідів правопорушення поліцейський повинен забезпечити їх схоронність та огляд відповідно до вимог ст. 237 КПКУ.

г) застосовуючи поверхневу перевірку, як превентивний поліцейський захід, наряд поліції наблизившись до особи, використовуючи один із способів огляду (стоячи, руки за спиною; стоячи, руки за головою тощо) проведячи по поверхні вбрання особи рукою, здійснює поверхневу перевірку. Слід звернути увагу, що перед наближенням до особи слід звернути увагу на положення ніг особи. Вони повинні бути розведені в сторони так, щоб особа стала одного росту з поліцейським (позиція враження).

д) поверхнева перевірка речі або транспортного засобу здійснюється шляхом візуального огляду речі та/або транспортного засобу або візуального огляду салону та багажника транспортного засобу. Поліцейський при здійсненні поверхневої перевірки має право вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону [20].

Висновки до третього питання: розкривається зміст поверхневої перевірки, момен, підстави та тактика її здійснення.

4. Зупинення транспортного засобу (Стаття 35 ЗУ «Про Національну поліцію»)

1. Поліцейський може зупиняти транспортні засоби у разі:

1) якщо водій порушив [Правила дорожнього руху](#);

2) якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;

3) якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;

4) якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;

5) якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;

6) якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод;

7) якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху;

8) якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху;

9) порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв.

2. Поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки, визначеної у цій статті.

Висновки з четвертого питання: розглянуто підстави зупинки транспортного засобу.

5. Вимога залишити місце і обмеження доступу на визначену територію (Стаття 36 ЗУ «Про Національну поліцію»)

1. Поліцейський уповноважений вимагати від особи (осіб) залишити визначене місце на певний строк або заборонити чи обмежити особам доступ до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей, для збереження та фіксації слідів правопорушення.

2. Поліцейський може обмежувати або забороняти рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у разі затримання осіб відповідно до закону, під час аварій, інших надзвичайних ситуацій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей.

Висновки з п'ятого питання: розглянули питання вимоги залишити місце і обмеження доступу на визначену територію стосовно концепції безпеки підприємства, яким вимогам повинна відповідати служба безпеки підприємства.

6. Обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю (Стаття 37 ЗУ «Про Національну поліцію»)

1. Поліція уповноважена затримувати особу на підставах, у порядку та на строки, визначені [Конституцією України](#), [Кримінальним процесуальним кодексом України](#) та [Кодексом України про адміністративні правопорушення](#), а також іншими законами України.

2. Відлік часу утримання затриманої фізичної особи в спеціально відведених для цього приміщеннях рахується з моменту її фактичного затримання.

3. У випадках, визначених частиною другою цієї статті, поліцейські повинні негайно викликати медичних працівників до місця фактичного знаходження таких осіб, а також, за можливості, поінформувати членів сім'ї.

4. Поліцейський може тимчасово обмежити фактичне володіння річчю або пересування транспортного засобу для запобігання небезпеці, якщо є достатні підстави вважати, що річ або транспортний засіб можуть бути використані особою з метою посягання на своє життя і здоров'я або на життя чи здоров'я іншої людини, або пошкодження чужої речі. На вимогу особи поліцейський зобов'язаний повідомити про причини застосування ним відповідних заходів.

Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється на підставах та в порядку, визначених [Кримінальним процесуальним кодексом України](#) та [Кодексом України про адміністративні правопорушення](#).

5. Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється шляхом вилучення речі в її фактичного володільця, обмеження її перенесення або перевезення.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про тимчасове обмеження фактичного володіння річчю особи, а також зобов'язаний скласти протокол про здійснення тимчасового обмеження фактичного володіння річчю та вручити протокол цій особі.

6. Тимчасове обмеження пересування особи та перенесення або перевезення речі негайно припиняється, якщо немає необхідності здійснювати такий захід.

Висновки з шостого питання: розглянули питання обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю.

7. Проникнення до житла чи іншого володіння особи (Стаття 38 ЗУ «Про Національну поліцію»)

1. Поліція може проникнути до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду лише в невідкладних випадках, пов'язаних із:

1) рятуванням життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій;

2) безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у вчиненні злочину;

3) припиненням злочину, що загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі або іншому володінні.

2. Проникнення поліцейського до житла чи іншого володіння особи не може обмежувати її права користуватися власним майном.

3. Про застосування вказаного поліцейського заходу обов'язково складається протокол.

Висновки з сьомого питання: розглянули питання проникнення до житла чи іншого володіння особи, підстави, порядок.

8. Перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ (Стаття 39 ЗУ «Про Національну поліцію»)

1. Поліція в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України, може оглядати за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб - підприємців) чи їх уповноважених представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поводження з ними та правил їх використання.

2. Поліція може оглядати зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, що знаходяться у фізичних та юридичних осіб, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, з метою перевірки дотримання правил поводження з ними та правил їх використання.

3. Поліція відповідно до порядку, визначеного Міністерством внутрішніх справ України, вилучає зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також опечатує і закриває об'єкти, де вони зберігаються чи використовуються (у тому числі стрілецькі тири, стрільбища невійськового призначення, мисливські стенди, підприємства і майстерні з виготовлення та ремонту зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, магазини, у яких здійснюється їх продаж, піротехнічні майстерні, пункти вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування) у випадку виявлення порушення правил поводження з ними та правил їх використання, що загрожують громадській безпеці, до усунення таких порушень.

4. Поліція інформує відповідний орган Міністерства внутрішніх справ України в одноденний строк про кожен факт виявленого порушення правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, щодо

зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ.

Висновки з восьмого питання: розглянули питання перевірки дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ.

9. .Застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису (Стаття 40 ЗУ «Про Національну поліцію»)

1. Поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку може закріплювати на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- і відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману із автоматичної фото- і відеотехніки, що знаходиться в чужому володінні, з метою:

1) попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб;

2) забезпечення дотримання [правил дорожнього руху](#).

2. Інформація про змонтовану/розміщену автоматичну фототехніку і відеотехніку повинна бути розміщена на видному місці.

Висновки з дев'ятого питання: розглянули питання застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису.

10. Поліцейське піклування (Стаття 41 ЗУ «Про Національну поліцію»)

1. Поліцейське піклування може здійснюватися щодо:

1) неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду;

2) особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення;

3) особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі;

4) особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самотійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі.

Поліцейське піклування має наслідком щодо:

1) осіб, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, - передання батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування;

2) осіб, зазначених у пунктах 2, 3 частини першої цієї статті, - передання відповідному закладу;

3) осіб, зазначених у пункті 4 частини першої цієї статті, - передання у спеціальний лікувальний заклад чи до місця проживання.

2. Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою підставу застосування поліцейського заходу, а також

роз'яснити право отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце перебування.

Повідомлення про права і їх роз'яснення поліцейським може не проводитися у випадку, коли є достатні підстави вважати, що особа не може усвідомлювати свої дії і керувати ними.

3. Поліцейський уповноважений вилучити у особи зброю чи інші предмети, якими особа може завдати шкоди оточуючим чи собі, незалежно від того, чи заборонені вони в обігу.

Поліцейському заборонено здійснювати обшук особи, щодо якої здійснюється поліцейське піклування.

4. Про застосування поліцейського піклування складається протокол, в якому зазначаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) застосування поліцейського заходу; підстави застосування; опис вилученої зброї чи інших предметів; клопотання, заяви чи скарги особи, якщо такі надходили, наявність чи відсутність видимих тілесних ушкоджень.

Протокол підписується поліцейським і особою. Копія протоколу негайно під розпис вручається особі. Протокол може не надаватися особі для підписання, а його копія - вручатися особі у випадку, коли є достатні підстави вважати, що вона не може усвідомлювати свої дії і керувати ними. У такому випадку протокол надається особі чи органу, передбаченому абзацом другим частини першої цієї статті.

5. Про кожне застосування поліцейського заходу поліцейський одразу повідомляє за допомогою технічних засобів відповідального поліцейського в підрозділі поліції.

У разі наявності достатніх підстав вважати, що передання особи тривало довше, ніж це необхідно, відповідальний поліцейський в підрозділі поліції зобов'язаний провести перевірку для вирішення питання про відповідальність винуватих у цьому осіб.

6. Поліцейський зобов'язаний надати особі можливість негайно повідомити про своє місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи.

Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування про місце перебування неповнолітньої особи.

Висновки з десятого питання: розглянули питання застосування заходів поліцейського піклування.

Висновки з теми: Для забезпечення безпеки на підприємстві необхідно не тільки вміти організувати систему безпеки, а і знати та застосовувати окремі превентивні заходи у своїй роботі. Даний матеріал сприяє розумінню і засвоєнню важливості застосування превентивних заходів у процесі безпеки підприємства. Детально розкрито сутність та мету кожного превентивного заходу.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДАНОЇ ТЕМИ:

При підготовці теми «Застосування превентивних заходів фахівцями в сфері безпеки підприємництва» здобувачеві слід:

1. опрацювати конспект лекції;
2. ознайомитися із навчальною літературою з даної теми;
3. ознайомитися із нормативно-правовими актами;
4. опрацювати монографічну літературу також статті в періодичних виданнях з цієї теми;

Перелік рекомендованої літератури не є вичерпним. Здобувачі повинні використовувати інші джерела і особливо періодичні видання.

Для самоперевірки доцільно використати такі контрольні запитання та завдання для самоперевірки:

1. Розкрити поняття — превентивні заходи.
2. Охарактеризувати поняття — превентивні заходи.
3. Визначити які з превентивних заходів можна застосовувати в процесі забезпечення безпеки підприємства.
4. Дати характеристику всім превентивним заходам.

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ТА ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка»
обов'язковий компонент освітньої програми першого рівня вищої освіти
Освітня програма «Правоохоронна діяльність»

за темою №3 ТАКТИКА КОМУНІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ
БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Протокол від 31.08.2023 № 12

СХВАЛЕНО

Вченою радою навчально-
наукового інституту ННІПО
Протокол від 29.08.2023 № 1

Розглянуто на засіданні кафедри фізичного виховання та тактико-спеціальної підготовки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти

Протокол від 28.08.2023 № 1

Розробники:

викладач кафедри фізичного виховання та тактико-спеціальної підготовки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти ДДУВС **Віктор РОЖЕЧЕНКО**

Рецензенти:

завідувачка кафедри фізичного виховання та спеціальної підготовки Університету митної справи та фінансів, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент **Ірина ЛУЦЕНКО**

завідувач кафедри фізичної культури та спорту Національної Металургійної академії України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, кандидат педагогічних наук, доцент. **Валерій ХАДЖИНОВ**

ПЛАН

1. Комунікація, види комунікації.
2. Активне слухання та спостереження.
3. Взаємодія з «проблемними» людьми та реагування на вербальні образи.
4. Застосування силових дій та силового обмеження.
5. Основи комунікації, оцінка ситуації.
6. Теорія тактичної комунікації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники:

Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

Маркечко К.А., Рожеченко В.М. Методичні рекомендації «Інноваційні технології навчання здобувачів вищої освіти з дисципліни «Тактична підготовка»». Дніпро: ПФ «Стандарт-Сервіс», 2020. 32 с.

Рожеченко В.М., Счастливец В.І., Маркечко К.А. Методичні рекомендації для вивчення навчальних дисциплін «Спеціальна фізична підготовка», «Тактико-спеціальна підготовка» «Прийоми самозахисту правоохоронця від нападу». Дніпро: ПФ «Стандарт-Сервіс», 2020. 39 с.

Особиста безпека працівників поліції під час виконання службових обов'язків : метод. Рекомендації / кол. авт. ; за ред. к.ю.н., доц. В. Д. Поливанюка. Дніпро : ДДУВС, 2021, 68 с.

Рубан А.В. Удосконалення тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та психологічної підготовки поліцейських / А.В. Рубан // Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку в Україні : матеріали кругл. столу (м. Дніпро, 23 квітня 2021 р.) - Дніпро : ДДУВС, 2021. – С. 153-156

Ризики поліцейського (фізичні, процесуальні, соціальні) під час виконання службових обов'язків. Дотримання заходів особистої безпеки: / [О.Г. Комісаров, С.М. Балабан, Собакарь А.О., В.Я. Покайчук, С.Б. Боровинський та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 69 с.

Мета. Визначити поняття — комунікації, розглянути види комунікації та засвоїти тактику комунікації працівника правоохоронної діяльності.

Вступ. Комунікація [лат. communicatio]:

- 1) шлях сполучення (напр., повітряна до., водна до.);
- 2) форма зв'язку (напр. телеграф, радіо, телефон);

3) акт спілкування, зв'язок між двома або більш індивідами, засновані на взаєморозумінні; повідомлення інформації однією особою іншому або ряду осіб.

Термін «комунікація» уживається в різних значеннях. Наприклад, можна говорити про інженерні, транспортні, інформаційні комунікації як засоби або форми зв'язку. Із цього приводу регулярно виникають непорозуміння, що приводять до неправильного їх тлумачення і розуміння.

Під комунікацією в широкому сенсі розуміють спілкування, передачу інформації від людини до людини.

Передача будь-якої інформації можлива лише за допомогою знаків, точніше знакових систем. Існує кілька знакових систем, які використовуються в комунікативному процесі, відповідно до них можна побудувати класифікацію комунікативних процесів. При грубому розподілі розрізняють вербальну і невербальну комунікації, що використовують різні знакові системи. Відповідно виникає і різноманіття видів комунікативного процесу. Кожен з них необхідно розглянути окремо [2].

Добре налагоджені комунікації сприяють забезпеченню організаційної ефективності. Визначено, якщо організація ефективна в області комунікації, вона ефективна і у всіх інших видах діяльності.

1. **Комунікація, види комунікації**

Комунікація (від лат. Communication — повідомлення, передача) виникла з потреб індивідів у спільному житті, а тому суспільна за своєю природою. Це спілкування між людьми, в процесі якого вони обмінюються повідомленнями, власними і чужими думками та почуттями за допомогою мови чи інших знаків.

Спілкування людей здійснюється за допомогою вербальних і невербальних комунікацій.

Вербальні комунікації - це усні та письмові повідомлення.

Поза передача інформації відбувається за рахунок вербальних засобів (тільки слів) на 10%, звукових засобів (включаючи тон голосу, інтонації звуку) - на 35%, за рахунок невербальних засобів - 55%.

Засобами вербальної комунікації є письмова та усна мова, слухання і читання. Усна і письмова мова беруть участь у виробництві тексту (процес передачі інформації), а слухання і читання - у сприйнятті тексту, закладеної в ньому інформації.

Невербальні комунікації здійснюються за допомогою мови рухів тіла і параметрів мови. Між вербальними і невербальними засобами спілкування існує своєрідний розподіл функцій: по словесному каналу передається чиста інформація, а по невербальному - ставлення до партнера по спілкуванню.

До засобів невербальної комунікації належать жести, міміка, інтонації, паузи, поза, сміх, сльози і т.д., які утворюють знакову систему, що доповнює і посилює, а іноді й заміняє кошти вербальної комунікації - слова. Як говорилося вище, згідно з дослідженнями, 55% повідомлень сприймається

через вираження обличчя, пози і жести. Іншими словами, у багатьох випадках те, як ми говоримо, важливіше слів, які ми вимовляємо. Більшість невербальних форм і засобів спілкування в людини є вродженими і дозволяють йому взаємодіяти, домагаючись взаєморозуміння на емоційному та поведінковому рівнях, не тільки із собі подібними, а й з іншими живими істотами. Багатьом вищим тваринами, в тому числі і найбільше собакам, мавпам і дельфінам, дана здатність невербального спілкування один з одним і з людиною.

Ефективна комунікація є цілеспрямованою взаємодією, яка орієнтована на розуміння співрозмовника, а її засоби сприяють встановленню та розвитку контактів, встановленню позитивних взаємовідносин, вивченню особистісних особливостей і т.д. При цьому, молекулою спілкування – є не вміння «відправити» вербальний або невербальний сигнал, а вміння організувати ансамбль власних «сигналів» та сприймати ансамбль «сигналів» партнера.

Засоби ефективної комунікації:

- нейтральні;
- такі, що заважають ефективній комунікації;
- такі, що допомагають ефективній комунікації.

До нейтральних належать:

1) поради - якщо нас попросили про пораду - пораду слід дати. Але в інших випадках поради завжди сприймаються дуже і дуже насторожено і часто викликають у партнера відчуття протесту;

2) запитання (на які не потрібно або неможливо відповісти). Будь-яке питання передбачає відповідь - але ці питання відповіді не вимагають. Передбачається, що партнер сам зрозуміє, як ви злі, ображені, засмучені, як ви хвилюєтесь. Але він-то якраз в цій ситуації навряд чи буде намагатися вгадати ваші почуття. Він сам почне ставити питання, не чекаючи ніякої відповіді на них;

3) підтакування - супроводжується висловлювання партнера реакціями типу: «тактак», «угу» і т. д. Те, наскільки ця техніка сприяє контакту і комфортна для партнера, залежить від ступеня включеності підтакуючого співрозмовника. Якщо таке підтакування носить формальний характер і робиться з відсутнім видом, то ця техніка виявляється близька до техніки ігнорування, коли, зберігаючи «світськість» поведінки, один співрозмовник показує іншому, як він цінує його висловлювання. Така реакція не сприятиме встановленню атмосфери довіри і рівності в контакті. Але якщо «так-так», «угу» вимовляє людина, все по поведінка якої свідчить про пильну увагу до співрозмовника, то такий супровід висловлювань партнера буде говорити йому про підтримку його позиції, про згоду співрозмовника, спонукає розповідати далі. Якщо партнер бачить з боку співрозмовника участь, співпереживання, то таке підтакування оживляє контакт, надає йому характер діалогу.

До заважаючих засобів комунікації належать:

1) негативна оцінка або ярлик - партнера цікавить не наша оцінка, а його власні почуття, бажання, враження, його власний внутрішній світ. Всі люди різні, тому наша оцінка (якою б вірною вона не була) навряд збігається з точкою зору партнера. Партнер зреагує на сам факт оцінки і швидше за все, стане заперечувати або саму оцінку або ваше право її висловлювати в оціночному стилі;

2) наказ - це насильство в тій чи іншій мірі, оскільки бажання двох людей збігаються дуже і дуже рідко. Наказ (навіть якщо він абсолютно виправданий і справедливий) завжди викликає почуття протесту і бажання його оскаржити;

3) ігнорування - співрозмовник не бере до уваги того, що говорить партнер, нехтує його висловлюваннями. За допомогою ігнорування можна принизити людину не тільки словами, а й без слів. Цей прийом надзвичайно болюче для людини і залишає довгу образу, особливо, якщо застосовується в присутності інших. Недарма одним з найсильніших впливів на особистість є бойкот з боку групи, суспільства. Психологічний сенс цієї техніки в тому, що людина наче зникає в очах інших, перестає існувати;

4) егоцентризм - співрозмовник намагається знайти у партнера розуміння лише тих проблем, які хвилюють його самого. Егоцентризм може бути породженням егоїзму, небажання розуміти проблеми іншого але може бути і наслідком невміння стати в позицію іншу людину, відсутності досвіду проникнення в чужий світ. Егоцентризм може бути усвідомленим. Іноді людина не бажає поступатися з боязню втратити переваги в контакті. Найчастіше егоцентризм є неусвідомленим

Засоби комунікації, які допомагають:

1) Перефразування (ехо-техніка) - співрозмовник своїми словами передає висловлювання думки і почуття партнера: «Якщо я вас правильно зрозумів ...», «Іншими словами ...» і т. д. Головна «технічна» мета перефразування - уточнення інформації. Для цього вибираються найбільш істотні, важливі моменти повідомлення. При «поверненні» репліки не варто щонебудь додавати «від себе», інтерпретувати сказане, але в той же час ваша фраза не повинна бути буквальним повторенням слів співрозмовника. Якщо ці правила не дотримуватися, то можуть виникнути перешкоди в бесіді, створиться відчуття, що насправді ви не слухаєте співрозмовника. Чудовою особливістю цієї техніки є те, що вона особливо корисна в тих випадках, коли мова співбесідника здається зрозумілою і ми не збираємося задавати питань для уточнення. Часто така «зрозумілість» виявляється ілюзією, і істинного з'ясування обставин справи не відбувається. Перефразування легко і невимушено вирішує цю проблему.

2) розвиток ідеї - співрозмовник виводить логічний наслідок з слів партнера або висуває припущення щодо причин висловлювання: «Ви так вважаєте, мабуть, тому, що ...», «Якщо виходити з того, що ви сказали, то ...» Цю техніку часто плутають з попередньою, але вона принципово відрізняється від неї наявністю елемента інтерпретації. «Розвиток ідеї» має

багато переваг: дозволяє уточнити зміст сказаного, швидко просунути вперед в бесіді, дає можливість отримати інформацію без прямих запитань і т. П. У багатьох випадках «розвиток ідей» абсолютно необхідний. Однак потрібно пам'ятати про небезпеку зробити неправильний висновок з висловлювання співрозмовника, що може ускладнити плин бесіди. Тому, по-перше, потрібно уникати поспішності у висновках, а подруге, про всяк випадок «підстелити соломки» під своє висловлювання

3) резюмування - співрозмовник відтворює висловлювання партнера в скороченому, узагальненому вигляді, коротко формулює найголовніше в них: «Вашими основними ідеями, як я зрозумів, є ...», «Отже ...». Резюмування допомагає при обговоренні, розгляді претензій, коли необхідно вирішити будь-які проблеми. Воно особливо ефективно, якщо обговорення затяглося, йде по колу або виявилось в глухому куті. Резюме дозволяє не витратити час на поверхневі, що не відносяться до справи розмови. Резюмування може бути дієвим і необхідним способом закінчити розмову із занадто балакучим співрозмовником (в тому числі і по телефону)

4) Повідомлення про власне самопочуття - ви повідомляєте партнеру, як ви себе відчуваєте в цій ситуації, наприклад: «Я засмучений тим, що ви мені не вірите», «Мені дуже прикро це чути», «Я просто щасливий, що все так вдало складається». Сказати про свій власний стан нерідко корисно, особливо в емоційно напружених ситуаціях. Це дозволяє подолати негативні наслідки нашої звички постійно контролювати свої почуття: недостатньо-точність їх усвідомлення і труднощі їх вираження, втрату емоційного контакту, сухість і формальність бесіди. Навіть якщо ви говорите про свої негативні почуття, це може розташувати до вас співрозмовника, так як покаже вашу чесність, відсутність лицемірства і висловить прямо те, що все одно відчувалося і давило на вас обох. Звичайно, відображення почуттів має бути максимально делікатним і ввічливим, інакше може виникнути конфлікт.

Щоб досягти взаєморозуміння в процесі спілкування, необхідно створити умови та врахувати можливі способи ефективної комунікації. Всього їх виділяють шість:

1. Прагніть викладати думки максимально переконливо. Завжди говоріть коротко і по суті, уникайте зайвих нагромаджень слів, недомовок і можливих подвійних тлумачень

2. Вживайте термінологію і професіоналізми тільки в тих випадках, коли вони доречні.

3. Навіть у побутовому спілкуванні слід уникати жаргонних і сленгових виразів, особливо це стосується міжпоколенної комунікації.

4. Уникайте зайвого емоційного навантаження, як позитивною, так і негативною.

5. Намагайтеся звертатися персоналізовано, по імені, по науковому або військовому званню, або об'єднуючи групу співрозмовників общезначимым словом

6. Завжди дотримуйтеся правил ввічливості та етикету.

Висновки до першого питання: у даному питанні розглянули визначення поняття комунікації, види та засоби комунікації.

2. Активне слухання та спостереження.

Активне слухання - це мистецтво розуміння. Процес розшифровки сенсу повідомлень, з'ясування реального значення повідомлення. Активний слухач повинен запевнити мовця, що все промовлене буде вірно зрозуміле ним. Слухач має розуміти: "Я дбаю про Вас, я приймаю Вас. Я хочу зрозуміти Ваш досвід, Ваші почуття і, особливо, Ваші потреби". Таке послання, дане людині в якості базової основи розмови, вплине на його спосіб мислення і почуття (по відношенню до себе та інших).

Розташування в просторі

Правильне розташування в просторі означає:

- зайняти положення, найкраще з можливих, щоб бачити та чути групи та окремих суб'єктів;
- знайти дистанцію, достатньо віддалену для того, щоб залишатися В БЕЗПЕЦІ, але достатньо близько для того, щоб бачити і чути те, що відбувається.

Основні критерії правильного розташування

1. Дистанція.

Повинна дозволяти залишатися в безпеці та бачити і чути те, що відбувається.

2. Обличчям до ситуації.

Для найбільш ефективного обзору.

3. Прямий погляд.

Щоб правильно розуміти, що відбувається, та справляти позитивне враження з психологічною точки зору.

1. Зоровий контакт:

1. Нормальний впевнений погляд:

- демонструє впевненість та контроль;
- показує суб'єкту, що ви не боїтесь;
- підкріплює ваші слова;
- несе повідомлення «Я розберусь, що тут відбувається».

2. Спеціальний зоровий контакт:

- з людьми певної культури або членами певних груп (наприклад, японці не дивляться друг другу в очі, так як це є ознакою неповаги);
- з занадто емоційними людьми, та з тими, в кого пустий нерухомий погляд.

2. Поза

Правильна поза означає тримати своє тіло таким чином, щоб воно демонструвало силу, впевненість, зацікавленість та контроль.

Чому правильна поза важлива в процесі комунікації?

Якщо наша манера тримати себе показує силу та впевненість, інші люди схильні реагувати на нас як на сильну та впевнену людину.

Основа правильної пози:

- стояти прямо;
- усунути відволікаючу поведінку;
- трохи податися вперед.

3. Спостерігати

Вміння спостерігати – здатність помічати та розуміти, про що говорить зовнішній вигляд, поведінка та оточення суб'єкта. Ретельне спостереження за діями суб'єкта може багато сказати про те, що нам потрібно знати про суб'єкта, його внутрішній стан та його проблеми.

Чотири етапи спостереження:

1. Уважно дивитись на поведінку, зовнішність та оточення.
2. Оцінити емоціональний та психологічний стан співбесідника.
3. Прийняти рішення, чи є ситуація нормальною чи ненормальною.
4. Прийняти рішення, чи вказує ситуація на наявність проблем або на можливість їх виникнення.

I етап спостереження

Три типи візуальних ключових моментів, що дозволяють зробити висновок:

1. Поведінка (*ключі, що вказують на негативні чи позитивні відносини*).
2. Зовнішність (*мова тіла, вираз обличчя, дії, погляд суб'єкта*).
3. Оточення (*де це відбувається?*).

II етап спостереження

Чотири ключові моменти, що дозволяють робити “висновки”:

- 1) внутрішній стан суб'єкта (*знати, в якому внутрішньому стані знаходиться суб'єкт*);
- 2) приватні стосунки суб'єкта з чоловіком, дружиною, сім'єю, тощо (*позитивні, негативні або нейтральні*);
- 3) рівень настрою суб'єкта (*низький, середній або високий*);
- 4) цінності суб'єкта (*що цікавить суб'єкта?*).

Що стосується висновків...

Висновки будуть найбільш точними, якщо наші спостереження ретельні і конкретні, а не загальні та туманні.

Але також потрібно пам'ятати, що:

1. *Висновки – це попередні припущення.*
2. *Висновки – це не істина в останній інстанції!*

III етап спостереження

Прийняти рішення, чи є ситуація:

- нормальною;

- ненормальною.

IV етап спостереження:

Прийняти рішення, чи вказує ситуація на:

- проблеми;
- відсутність проблем.

4. Слухати

Чотири кроки щоб навчитися ефективно слухати:

1. Утриматись від попередніх суджень та оцінок.
2. Помічати ключові слова або фрази.
3. Визначати інтенсивність того, що було сказано.
4. Розуміти настрій співбесідника.

Інтенсивність та настрої

Інтенсивність

Визначити інтенсивність того, що було сказано:

- гучність;
- емоції;
- тон голосу.

Настрої

Три рівня настрою:

- позитивний;
- негативний;
- нейтральний.

Резюме

1. Розташування в просторі – *допомагає бачити і чути те, що відбувається.*
2. Поза – *демонструє впевненість та увагу до ситуації.*
3. Спостерігати – *допомагає робити точні висновки про зовнішність, поведінку та внутрішній стан суб'єктів.*
4. Слухати – *дає можливість підхоплювати ключові слова і настрої.*

Висновки до другого питання: у даному питанні визначили що таке активне слухання і чому воно незамінне в під час спілкування з особою, в ситуаціях, а також в конфліктних ситуаціях, коли співрозмовник веде себе агресивно або демонструє свою перевагу. Це дуже хороший засіб заспокоїтися і налаштуватися самому (і налаштувати співрозмовника) на розмову, запобігання конфлікту.

Прийоми активного слухання працюють тільки тоді, коли ви враховуєте ситуацію, зміст розмови і емоційний стан співрозмовника.

3. Взаємодія з «проблемними» людьми та реагування на вербальні образи.

Забезпечення дотримання співрозмовником вимог і правил та вирішення конфліктних ситуацій за допомогою комунікації.

Основна мета даної програми

Спілкування являється одним із найголовніших засобів досягнення цілей. Чим ефективніше ми спілкуємося, тим більшого успіху ми здатні досягти у своїй професійній діяльності.

Що мені дадуть навички?

1. Вміння контролювати ситуацію і людей без ескалації конфлікту.
2. Досягнення максимальної ефективності у спілкуванні з мінімальним ризиком для працівника патрульної служби.

Складові процесу комунікації:

- 1) відправник повідомлення;
- 2) одержувач повідомлення;
- 3) повідомлення – інформація;
- 4) зворотній зв'язок.

Спостереження – це основа будь-якої комунікації. Воно розвиваються у ранньому віці. Ми всі спостерігали за взаємодією друзів та членів родини в ранньому віці ще до того, як навчилися говорити.

Деескалація ситуації при взаємодії з “проблемними” людьми

1. Говоріть спокійним тоном голосу.
2. Проявляйте турботу.
3. Запитуйте: чим я можу вам допомогти?
4. Розташовуйтеся так, щоб вони почували себе комфортно та не відчували загрози.

Реагування на вербальні образи

1. Не сприймайте вербальні атаки на свій рахунок.
2. Залишайтеся емоційно відстороненим.
3. Тримайте суб'єкта зосередженим на конкретному питанні/проблемі.
4. Не відповідайте вербальною агресією.

Коли слова неефективні

Поведінкові ключі, що вказують на негативну реакцію:

- мова тіла;
- вираз обличчя;
- дії.

Висновки до третього питання: розкривається зміст взаємодії правоохоронця з «проблемними» людьми та реагування на вербальні образи.

4. Застосування силових дій та силового обмеження.

Знати, коли застосувати силове обмеження

- Чи працює вербальна комунікація?
- Чи не погіршується ситуація?
- Чи не з'явилися додаткові фактори?

Управління вербальним спротивом

1. Чи достатньо вербальної комунікації?
2. Змініть попередній метод/стиль комунікації.

3. Потрібно розуміти, коли вдатися до подальших дій.

З самого початку встановити позитивний контакт

- професійна поведінка/присутність;
- представитися;
- професійна мова;
- ввічливе ставлення при опитуванні.

Висновки з четвертого питання: розглянуто застосування силових дій та силового обмеження, управління вербальним спротивом.

5. Основи комунікації, оцінка ситуації.

Основи комунікації

1. Основні навички (оцінка ситуації):

- розташування в просторі співбесідника;
- вербальна комунікація;

2. Додаткові навички (комунікація з суб'єктами):

- реагувати на суб'єктів;
- ставити запитання;

3. Реагування на поведінку:

- відповідати на запитання;
- ставити запитання;
- реагувати відповідно (співчувати, посміхатися,

підбадьорювати, тощо).

Навички оцінки ситуації:

– це базові навички, які допоможуть зрозуміти, що відбувається у будь-якій ситуації;

– допоможуть уникнути серйозних помилок та дадуть максимальні шанси на те, що ваші рішення та відповіді будуть точними та адекватними;

– є ефективними, тому що дозволяють активно отримувати та використовувати інформацію, щоб вирішувати проблеми, а часто й запобігати їх виникненню.

Основні критерії оцінки ситуації:

• розташування в просторі (*допомагає бачити і чути те, що відбувається*);

• поза (*показує впевненість та увагу до ситуації*);

• спостерігати (*допомагає робити висновки на основі зовнішнього вигляду, поведінки та сигналів внутрішнього стану*);

• слухати (*допомагає помічати ключові слова та настрої*).

Висновки з п'ятого питання: розглянули питання тактики комунікації, оцінки ситуації.

6. Теорія тактичної комунікації.

Додаткові навички

Комунікація з суб'єктами:

1. Реакція на суб'єкта.

2. Постановка правильних запитань.

Додаткові навички:

1. Реагування на суб'єктів:
 - показує, що ви розумієте те, що суб'єкт каже, думає або відчуває.
2. Вміння ставити запитання:
 - хто, що, де, коли, навіщо та як;
 - обдумати відповіді;
 - використовувати навички реагування.

Ефективне реагування:

1. Зменшує негативні почуття.
2. Максимізує нашу здатність контролювати ситуацію.
3. Демонструє вміння ефективно управляти ситуацією.
4. Заохочує до співпраці.

Додаткові навички

1. Визначення змісту – це вміння бачити та чути те, що відбувається насправді та здатність віддзеркалювати це розуміння суб'єкту.

Два кроки для визначення змісту:

1. Подумайте про те, що ви побачили та почули.
2. Відповідно відреагуйте.

Отже, ви кажете, що...

Ви сказали мені, що....

Здається, ви....

Здається

Це показує іншій людині: Я ВАС ЧУЮ!

Додаткові навички

Визначити почуття – це здатність передавати словами конкретні почуття, які переживає суб'єкт.

Точно визначаючи почуття суб'єкта:

- ми можемо заохочувати комунікацію;
- усувати негативну поведінку;
- полегшувати співпрацю.

Три рівня інтенсивності:

1. Висока інтенсивність – дуже збуджений (гнів).
2. Середня інтенсивність – фрустрація (розгубленість).
3. Низька інтенсивність – роздратованість (тривога).

Два кроки для визначення почуттів:

- 1) Подумайте про почуття та його інтенсивність;
- 2) Відзеркальте за допомогою формату реагування.

Здається, ви...

Ви відчуваєте...

Це показує людині - Я РОЗУМІЮ!

Визначити значення

Перефразуйте зміст твердження суб'єкта таким чином, щоб надати

вагомій причини для почуттів, які він переживає.

Два кроки для визначення значення:

1. Подумайте про значення.
2. Відзеркалюйте почуття та значення.

Здається, ви тому, що

Ви відчуваєте тому, що ...

Ці навички демонструють іншій людині, що ВИ РОЗУМІЄТЕ, але...

Це також заохочує людину сказати чи показати вам:

- 1) хто, з її точки зору, несе відповідальність за її почуття; та
- 2) надати більше інформації, щоб ви могли прийняти рішення.

2. Ставити запитання

- Використовуйте 5 запитань: хто, що, коли, де, чому та як.
- Подумайте про те, що було сказано або не сказано.
- Реагуйте на слова та дії суб'єкта.

Коли ставити запитання

Розмірковуючи над відповіддю на запитання, спитайте себе:

- як виглядає цей суб'єкт?
- що цей суб'єкт каже насправді?
- які слова використовує суб'єкт, щоб це сказати?

Використання на практиці

Ці навички допомагають контролювати поведінку суб'єктів або управляти нею. Ця техніка поєднує основні та додаткові навички.

Реагування на поведінку означає взяти на себе відповідальність!

Адекватна поведінка необхідна, щоб ситуація залишалась безпечною для громадян та для суб'єкта (суб'єктів).

Три навички:

- приймати запитання;
- ставити запитання;
- реагування на поведінку.

Приймати запитання – здатність відповідати на запитання запитаними суб'єкта справедливим та ефективним чином. Професійні відповіді допомагають будувати довіру та послаблюють напружену обстановку.

Два кроки в процесі обробки запитів:

- 1) перевірити;
- 2) надати обґрунтовану реакцію;

Так, я _____ тому, що _____.

Ні, я _____ тому, що _____.

Я розберусь _____ тому, що _____.

Пам'ятайте!

Вміння приймати запити зміцнить ваші відносини з іншими, тому що покаже їм, що ви усвідомлюєте їх потреби.

Головне – слідувати певним крокам, які зроблять ваші реакції ПРОФЕСІЙНИМИ та будуть сприяти співпраці.

Пам'ятайте також:

1. Базові потреби затриманих суб'єктів не можна ігнорувати!
2. Серйозно ставтесь до запитів з боку інших правоохоронних органів або державних органів!

Ставити запитання – це здатність управляти суб'єктами, роблячи конкретні запити до них. Вміння робити запити покращує шанси на те, що суб'єкти будуть співпрацювати та більш охоче виконувати ваші запити.

Два кроки, коли ми робимо запит:

1. Оцінити відповідь (ситуацію).
2. Відповідні дії.

Я б хотів, щоб ви _____ . (М'який формат)

Я хочу, щоб ви _____ . (Прямий формат)

Будь ласка, не могли б ви зупинитися _____ . (Пом'якшення запиту)

Ваш запит повинен бути конкретним:

1. Точно, просто та ясно скажіть, чого ви прагнете.
2. Якщо потрібно, встановіть конкретний строк виконання запиту.
3. Продовжуйте використовувати навички реагування, щоб комунікація залишалась відкритою.

Реагування на поведінку – здатність ефективно реагувати на позитивні/негативні відповіді суб'єктів. Якщо ви демонструєте суб'єктам відповідну реакцію, яка є наслідком їх дій, це допоможе контролювати їх поведінку.

Два елемента у процесі реагування на поведінку:

1. Позитивна або негативна реакція.
2. Вербальні та невербальні техніки.

Якщо ви не _____ тоді станеться _____ .

Ви не _____ тому станеться _____ .

Якщо ви _____ то _____

Ви _____ тому _____

Висновки з шостого питання: розглянули питання додаткових навичок патрульного при комунікації.

Висновки з теми: Передача будь-якої інформації можлива лише за допомогою знаків, точніше знакових систем. Розрізняють вербальну і невербальну комунікації, що використовують різні знакові системи. Процес спостереження відіграє важливу роль у процесі комунікації.

Добре налагоджені комунікації сприяють забезпеченню організаційної ефективності. Визначено, якщо організація ефективна в області комунікації, вона ефективна і у всіх інших видах діяльності.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДАНОЇ ТЕМИ:

При підготовці теми «Тактика комунікації фахівців у сфері безпеки підприємництва» здобувачеві слід:

1. опрацювати конспект лекції;
2. ознайомитися із навчальною літературою з даної теми;

3. ознайомитися із нормативно-правовими актами;
4. опрацювати монографічну літературу також статті в періодичних виданнях з цієї теми;

Перелік рекомендованої літератури не є вичерпним. Здобувачі повинні використовувати інші джерела і особливо періодичні видання.

Для самоперевірки доцільно використати такі контрольні запитання та завдання для самоперевірки:

1. Розкрити поняття — комунікація, тактика комунікації.
2. Охарактеризувати поняття — видів комунікації.
3. Визначити як взаємодіяти з «проблемними» людьми, як реагувати на вербальні образи, як виявити повідомлення провокаційного характеру.
4. Знати, коли застосувати силове обмеження.

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ТА ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка»
обов'язковий компонент освітньої програми першого рівня вищої освіти
Освітня програма «Правоохоронна діяльність»

за темою №4 ОСНОВИ ТАКТИКИ ПАТРУЛЮВАННЯ ОБ'ЄКТУ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Протокол від 31.08.2023 № 12

СХВАЛЕНО

Вченою радою навчально-
наукового інституту ННІПО
Протокол від 29.08.2023 № 1

Розглянуто на засіданні кафедри фізичного виховання та тактико-спеціальної підготовки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти

Протокол від 28.08.2023 № 1

Розробники:

викладач кафедри фізичного виховання та тактико-спеціальної підготовки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти ДДУВС **Віктор РОЖЕЧЕНКО**

Рецензенти:

завідувачка кафедри фізичного виховання та спеціальної підготовки Університету митної справи та фінансів, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент **Ірина ЛУЦЕНКО**

завідувач кафедри фізичної культури та спорту Національної Металургійної академії України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, кандидат педагогічних наук, доцент. **Валерій ХАДЖИНОВ**

ПЛАН

1. Підготовка до патрулювання
2. Основні форми пересування під час несення служби
3. Координація під час несення служби
4. Реагування на повідомлення
5. Перевезення затриманого

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники:

Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.

Тактико-спеціальна та спеціальна фізична підготовка оперативних працівників відділів карного розшуку підрозділів Національної поліції: практичний посібник / О. І. Тьорло, О. А. Чичкан, М. О. Червоношапка, Б. Ю. Музика, В. М. Синенький та ін. - Львів: ЛьвДУВС, 2020. 200 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

Рожеченко В.М., Счастливец В.І., Маркечко К.А. Методичні рекомендації для вивчення навчальних дисциплін «Спеціальна фізична підготовка», «Тактико-спеціальна підготовка» «Прийоми самозахисту правоохоронця від нападу». Дніпро: ПФ «Стандарт-Сервіс», 2020. 39 с.

Особиста безпека працівників поліції під час виконання службових обов'язків : метод. Рекомендації / кол. авт.. ; за ред.. к.ю.н., доц.. В. Д. Поливанюка. Дніпро : ДДУВС, 2021, 68 с.

Нормативно-правові засади зупинення та огляду транспортного засобу, затримання (озброєного та незброєного) правопорушника: Методичні рекомендації / [О.Г. Комісаров, Миронюк Р.В., С.М. Балабан, С.В. Белай, В.Я. Покайчук та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 37 с.

Нормативно-правові засади огляду на об'єктах, будівлях, спорудах (способи проникнення до сховища, огляд приміщення) при проведенні пошуку та затримання (озброєного та незброєного) правопорушника: Методичні рекомендації. / [О.Г. Комісаров, С.М. Балабан, С.В. Белай, В.Я. Покайчук та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 69 с.

Застосування працівником поліції контрольованої сили при затриманні правопорушника чи протидії його агресивним діям: Методичні рекомендації / [О.Г. Комісаров, С.М. Балабан, Собакарь А.О., Жбанчик А.В., Примаченко В.Ф. та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 69 с.

Мета. забезпечити розуміння важливості і методики патрулювання та підготовки до нього.

Вступ. Функції патрулювання:

- підтримка громадського порядку шляхом присутності і вчинення належних дій;
- запобігання розвитку злочинності шляхом зменшення можливостей для скоєння злочинів;
- викорінення злочинності шляхом вчасного реагування на правопорушення і проведення належних слідчих дій;
- затримання підозрюваних;
- регулювання некримінальних дій шляхом формування і підтримання належних відносин з громадськістю з метою захисту життя і власності.

Важливість патрулювання:

1. Захист: запобігання вчиненню злочинів є найбільш актуальною кримінологічною теорією.
2. Служба: громаді, в якій кожен правоохоронець є її частиною.

Важливість моральної та фізичної підготовки:

- елементи підготовки до патрулювання змінами;
- характеристики району, які офіцер має знати до призначення його патрульним;
- ознайомлення з відомими порушниками;
- особиста гігієна;
- належна уніформа;
- перевірка готовності спорядження;
- психологічний настрій.

1. Підготовка до патрулювання

Метою здійснення патрулювання є забезпечення публічної безпеки та порядку.

Основними завданнями патрулювання є:

- запобігання правопорушенням та їх припинення;
- забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав, свобод і законних інтересів;
- виявлення, запобігання, припинення та розкриття злочинів, розшук осіб, які їх вчинили;
- захист власності від злочинних посягань.

Однострій патрульного

Поліцейський повинен мати акуратний зовнішній вигляд, справне спорядження, носити встановлений однострій.

На однострої поліцейського розміщується нагрудний знак із чітким зазначенням його спеціального жетона (п.3 ст.20 ЗУ про НП).

Спорядження патруля:

ліхтар;

ручка;
олівець;
лінійка;
блокнот;
схема креслень для ДТП;
Дальномір або вимірювальна рулетка;
стрічка (сигнальна стрічка) для огороження місця події;
Протоколи та постанови про адміністративні правопорушення;
протоколи про затримання;
листки паперу (формат А4);
мобільні пристрої радіозв'язку;
тактичний ремінь;
мобільний телефон;
портативний (нагрудний) відеореєстратор;
Зброя та спецзасоби

Під час виконання своїх службових обов'язків патрульний повинен мати при собі:

вогнепальну зброю (пістолет) з двома запасними магазинами;
автоматичну вогнепальну зброю (у разі необхідності);
наручники (кайданки);
гумовий кийок;
аерозольний балон сльозогінної та дратівної дії.

УВАГА!

Зазначені засоби (за винятком автоматичної вогнепальної зброї) патрульний повинен носити на спеціальному тактичному ремені.

2. Основні форми пересування під час несення служби

Основні форми пересування під час несення служби:

- піше пересування (обхід);
- пересування на транспортному засобі.

Піше пересування

Піше пересування здійснюється в місцях, де унеможливлений під'їзд на транспортному засобі. Поліцейський здійснює перевірку під'їздів будинків, горищ та підвальних приміщень з метою виявлення осіб, схильних до скоєння правопорушень та злочинів, припинення злочинів та інших правопорушень.

Поліцейський обирає маршрут пересування так, щоб забезпечити особисту безпеку і мати змогу контролювати ситуацію, зокрема попередити вчинення злочину та інших правопорушень.

Під час пересування парою або втрьох необхідно дотримуватися порядку пересування та секторів спостереження. (Двійка Трійка).

Заходи безпеки під час пересування

Під час пішого пересування необхідно:

рухатися не ближче 2-х метрів від будівель та 3-х метрів від транспортних мереж (доріг, колій);

здійснювати контроль місцевості, визначення особливостей місця пересування та можливих небезпек (відкриті вікна, автомобілі на дорозі, люди, які спостерігають, пересування людей та автомобілів, речі у руках людей).

Підхід до будівлі, пересування біля будівель

Основні принципи:

перед вікном пригнутися і пройти нижче;

підвальні вікна необхідно переступати;

намагатися не виходити або не затримуватися на освітлених ділянках місцевості.

Основні принципи в роботі парою:

перший номер рухається біля стіни і дивиться попереду на місце можливого виходу правопорушника;

другий номер рухається позаду, декілька далі від стіни, сектор огляду вперед-вгору.

Зупинка піших патрульних

Під час зупинки патрульних необхідно зупинитися на краю вулиці біля будь-якої конструкції, патрульні повинні мати кут огляду щонайменше 180° При перевірці документів необхідно пройти з громадянином до краю вулиці або площі, діяти згідно принципу “Контакт/Прикриття”

Огляд вікон та дверей

Двері оглядаються ліворуч або праворуч;

При підвищеній небезпеці двері оглядаються ліворуч або праворуч, зверху або знизу;

Стук у двері виконується, коли поліцейський знаходиться ліворуч від дверей за стіною;

Вікна оглядаються ліворуч або праворуч знизу (одна чверть голови);

Наближення і контакт:

будьте обачні при вході до зони виклику незалежно від виклику;

при наближенні до будинку обстежте територію довкола;

при наближенні до дверей стійте збоку, а не навпроти них, станьте так, щоб ваш бронжилет міг захистити вас;

коли двері відчиняться, будьте готові до найгіршого.

Руки підозрюваного:

накажіть підозрюваному витягнути руки перед собою і повернути їх долонями вгору;

не допускайте приховування рук у кишенях;

можливо, підозрюваний ховає в кишенях зброю та/або ідентифікаційні відмітки, шрами або татування;

якщо руки вже знаходяться в кишенях, не дозволяйте витягнути їх без підготовки до конфронтації чи тактичної переваги;

необхідно діяти за ситуацією – потрібно наказати підозрюваному повернути голову та/або стати на коліна або лягти на землю перед перевіркою наявності зброї;

будьте обачні, ставлячи запитання!

Пересування на транспортному засобі

У разі пересування в автомобілі необхідно рухатися в потоці інших транспортних засобів - з метою спостереження за дорожнім рухом, або використовувати зупинку у місцях підвищеної небезпеки - з метою запобігання правопорушенням та забезпечення безпеки дорожнього руху.

Зупинка здійснюється таким чином, щоб транспортний засіб було видно іншим водіям.

В службовому транспортному засобі ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

Перевезення вантажу та третіх осіб (за винятком випадків, передбачених законом);

залишати затриманих у машині без нагляду.

3. Координація під час несення служби

Ефективність роботи поліцейського залежить від координації та комунікації:

- з напарником (колегами з сусідніх квадратів, іншими підрозділами поліції),

- з командиром,

- з черговою службою,

- з органами місцевого самоврядування,

- з державними установами.

Координація з напарником:

Поліцейський повинен постійно співпрацювати з напарником, а також з поліцейськими інших квадратів та підрозділів поліції.

Напарники не повинні відходити далеко один від одного, якщо для цього немає потреби.

У разі переслідування та затримання особи поліцейські повинні розділити функції, щоб не виконувати одні й ті ж дії.

Рішення повинні прийматися спільно.

Координація з командирами

Поліцейський за допомогою радіозв'язку постійно підтримує зв'язок з керівником (командиром) і черговою частиною.

Поліцейський зобов'язаний за допомогою радіозв'язку повідомляти черговій частині про виявлені правопорушення чи злочини, особи підозрюваних чи затримані транспортні засоби.

Поліцейський передає інформацію щодо місця перебування, іншу інформація.

Зміст повідомлення про подію

Після прибуття на місце події поліцейський повідомляє керівника про:

- наявну ситуацію - злочини або адміністративні правопорушення, що були вчинені;

- ужиті заходи;

- кількість постраждалих або жертв;

- необхідність виклику карети швидкої допомоги, пожежної служби або додаткових екіпажів патрульних.

Якщо були пошкоджені дороги, інше майно чи устаткування, зовнішнє освітлення тощо, необхідно поінформувати місцеві органи влади та аварійнорятувальні служби.

Правила ведення радіопереговорів

Алгоритм радіопереговорів - основні 4 кроки:

1. Встановити зв'язок (Приклад: "Місто-01, викликає екіпаж 0202")
2. Передати інформацію Приклад: "Екіпаж 0202 зупинив ТЗ Деу Ланос білого кольору, державний номер АА 1111 ВВ, на перехресті вулиць Паркової та Лісової за проїзд на заборонний сигнал світлофора)
3. Переконатися, що Вас зрозуміли (Приклад: "Як мене зрозуміли?")
4. Закінчити зв'язок. (Приклад: "Кінець зв'язку")

5. Реагування на повідомлення

Поліцейський повинен прийняти повідомлення і здійснити відповідне реагування не тільки від чергової частини або безпосереднього керівництва, а й від громадян.

Якщо на інформацію, яку повідомив громадянин, необхідно реагувати, поліцейський одразу ж направляє на місце події, одночасно передаючи зміст повідомлення черговій частині і безпосередньому керівництву.

Направляючись до місця події, поліцейський повинен:

обрати найкоротший маршрут;

включити спеціальні світлові і звукові сигнальні засоби;

у разі необхідності, закликати учасників дорожнього руху надати пріоритет у русі і припинити рух;

постійно знаходитися на зв'язку з черговою частиною і безпосереднім керівництвом за допомогою радіозв'язку і мобільного телефону.

Загальний алгоритм реагування

В першу чергу оцінка отриманої інформації.

Перевірка спорядження.

Перевірка місця виклику.

Розташування або використання службового автомобіля /Маршрут підходу.

Оцінка ситуації.

Прикриття і контроль місця виклику.

Контакт — вербальний або фізичний.

Проведення відповідних процедурних дій.

Пам'ятаємо про:

Розподіл ролей (контактуючи, прикриваючий);

Власна безпека;

Відеореєстратор;

Підтвердити прибуття (радіозв'язок);

Контроль ситуації;

Підтвердження факту події;

Контроль предметів правопорушення;

Ефективність комунікації (розподіл ролей);

Продовження...

Поліцейський після прибуття на місце події повинен встановити:

особу заявника;

характер правопорушення (адміністративне чи кримінальне) або події (стихійне лихо чи нещасний випадок тощо);

наявність підозрюваної у вчиненні правопорушення особи (осіб) і його (їх) зовнішні ознаки;

наявність очевидців правопорушення;

особи потерпілих і їх стан.

Можливі очевидці;

Прийняття рішення щодо оформлення адмінматеріалу;

Історія викликів за даною адресою та факти притягнення до відповідальності за сімейне насильство підозрюваного.

Готовність потерпілого заявити скаргу (заяву) Оформити акт про відсутність претензій Оцінка безпеки подальшого знаходження потерпілого Оформлення адмінматеріалів щодо всіх вчинених правопорушень.

Копія постанови (протоколу) – правопорушнику

Основи патрулювання (службові ситуації)

Службові ситуації:

1. Перевірка документів
2. Розпивання алкоголю
3. Вчинення насильства в сім'ї
4. Стихійна торгівля
5. Грабіж / Розбій
6. План перехоплення
7. Тіло без ознак життя
8. Масові заворушення
9. Стихійні лиха
10. Вибухові речовини

Практичні поради для поліцейського

1. Перевірка документів

ПОСЛІДОВНІСТЬ ДІЙ:

Звертаємось наступним чином:

"Добрий день (ранок, вечір, ніч), посада звання ім'я. Як я можу до Вас звертатися? *причина зупинки чи причина звертання* Будь ласка надайте свої документи на перевірку" У випадку, якщо особа надає документи, перевірити їх, та прийняти відповідне рішення щодо подальших процесуальних дій.

У випадку, якщо людина цікавиться причиною перевірки, повідомити, що " Згідно п. 2 ст. 32 ЗУ «Про Національну поліцію» поліцейський має право перевірити документи у громадянина для встановлення особи у разі підозри у вчиненні правопорушення. У мене є вмотивована підозра, що Ви вчинили адміністративне/кримінальне правопорушення, передбачене...

або наприклад: "Ваша зовнішність схожа за описом на орієнтування.»

Пояснити, що завданням поліції є боротьба с правопорушеннями та дотриманням законності, просимо громадянина співпрацювати з вами.

Якщо після цього громадянин:

1. #Заявляє про незаконність перевірки#

Повторно повідомити про право працівника поліції на перевірку документів згідно п.2 ст. 32 ЗУ «Про Національну поліцію»

Нагадати, що в разі його незгоди с вашими діями, громадянин завжди зможе їх оскаржити, а також про те, що ведеться відеофіксація бесіди.

3. #Просить назвати причину перевірки#

Називаємо причину перевірки: підозра в скоєні правопорушення, або наявні фактичні данні у вчиненні правопорушення даної особи.

4. #Заявляє про те, що документи забуті дома, або на даний момент відсутні#

Пропонуємо зв'язатися з родичами або знайомими, які могли б привезти документи.

Також можливо перевірити особу через чергового або планшет, для цього потрібно максимально інформативно опитати особу: ПІБ, дата народження, прописка, а потім співставити с даними з бази даних.

Якщо всі данні співпадають, то є висока вірогідність того, що особа надала правдиві данні.

Також є можливим засвідчити особу громадянина, якщо є поряд його знайомі, які підтверджують його особу та можуть засвідчити власні особи, однак такі особи повинні мати документ, що посвідчує особу.

5. #Заявляє, що у нас в країні не паспортний режим#

Погоджуємось, та повідомляємо, що вимога стосується надати документи для встановлення особи, а не виключно паспорт. Цим документом може бути будь який документ, який посвідчує особу. 5. #Просить ознайомити з орієнтуванням або іншим документом, згідно якого просять пред'явити документи#

Повідомляємо, що для перевірки документів працівнику поліції достатньо вмотивованої підозри, і так як особа на даний момент не є затриманою, то працівник поліції не зобов'язаний її ознайомлювати з будь якими документами, в той же час ще раз повторюєте причину перевірки.

6. #Особа швидко показала та сховала посвідчення, не давши можливості ознайомитись з даними, вказаними в документі#

Пояснюємо особі, що ці дії не можна вважати перевіркою документів. Також просимо надати документи повторно на час, достатній для ознайомлення з ними.

У разі, якщо особа так і не надає документи та не йде на співпрацю, повідомляємо, що ви є працівником поліції та несете службу з охорони громадського порядку, і у випадку, якщо особа не надасть документи, ви будете вимушені це розглядати як злісну непокору законній вимозі працівника поліції і скласти на порушника адміністративні матеріали.

Оскільки у особи відсутні документи або вона їх не надає, то протокол на місці скласти не вдасться і Ви маєте право її затримати та доставити до відділку для встановлення особи.

Для застосування такого алгоритму вимога пред'явити документи має прозвучати не менше 3х разів.

Розпиття алкоголю або поява в п'яному вигляді

ПОСЛІДОВНІСТЬ ДІЙ

підходимо, вітаємось, починаємо розмову, оцінюємо ситуацію у розмові, бажано отримати визнання підозрюваного “так трохи випиваємо”/“трохи випив”, натомість уникаємо довгих бесід, завжди діємо з позиції контролю повідомляємо особі (кожній окремо) суть вчинюваного (вчиненого) правопорушення:

Вами вчинено розпивання _____, що є алкогольним/слабоалкогольним напоєм, у _____, що є публічним місцем Вами вчинено появу в громадському місці у п'яному вигляді, що образило людську гідність і громадську мораль

просимо Вас негайно припинити дане правопорушення, інакше вимушені будемо притягнути Вас до адміністративної відповідальності, що передбачає усне попередження або накладення штрафу від 17 до 85 грн.

попереджаємо, за умови негайного припинення: “знищення” алкоголю або “піти з громадського місця”, ми обмежимося усним зауваженням.

вимушені притягнути Вас до адміністративної відповідальності, для цього маю скласти протокол, будь-ласка надайте документи, що посвідчують особу роз'яснюємо права особи, яка притягується до адміністративної відповідальності складаємо протокол АБО: вимагаємо пред'явити документи попереджаємо про можливість затримання правопорушника для встановлення особи затримання для встановлення особи – див. відповідний розділ.

Вчинення насильства в сім'ї

ПОСЛІДОВНІСТЬ ДІЙ

Розподіляємо ролі. Визначемось, хто буде виступати контактуючим (комунікатором), а хто прикриваючим поліцейським.

вітаємось, інформуємо про виклик, що надійшов.

Один із поліцейських (комунікатор), ініціює спілкування.

комунікатор наполягає на необхідності зайти до приміщення з метою:

підтвердити чи спростувати подію насильства згідно повідомленого перевірити стан потерпілого надати посильну допомогу всім сторонам, переконатись у відсутності заподіяння тілесних Інформуємо, що не підемо, не переконавшись у відсутності конфлікту/загрози життю чи здоров'ю у сім'ї.

за потреби, попереджаємо про існування обгрунтованих підозр в існуванні загрози життю і здоров'ю потерпілого, що дає підстави зайти до житла особи без її згоди

напарник опитує сусідів на предмет підтвердження випадків сімейних сварок чи насильства, наявності скарг на поведінку підозрюваного у житлі,

вжити заходів для негайного припинення неправомірних дій та деескалації конфлікту; дієвим способом є розведення сторін конфлікту;

надати домедичну допомогу завжди тримаємо напарника у полі зору з жінкою спілкується жінка-поліцейський з'ясувати суть конфлікту, як часто виникають сварку, чи є претензії у сторін одна до одної.

Якщо завдано побої чи тілесні ушкодження, викликати СОГ та повідомити дільничного опитати всіх членів сім'ї та перебуваючих у житлі осіб прийняти від потерпілого заяву про вчинення сімейного насильства або заяву про відсутність претензій оформити адміністративний протокол або акт (у довільній формі) про відсутність претензій попередити правопорушника про суворішу відповідальність у випадку повторення вчинення ним сімейного насильства затримання правопорушника у разі потреби.

Стихійна торгівля

ПОСЛІДОВНІСТЬ ДІЙ:

підходимо, вітаємось, починаємо розмову у розмові, бажано отримати визнання підозрюваного “так трохи маю товару продати”, натомість уникаємо довгих бесід, завжди діємо з позиції контролю переконаємось у відсутності відповідного дозволу на здійснення торгівлі повідомляємо особі (кожній окремо) суть вчинюваного (вчиненого) правопорушення: Вами вчинено продаж товарів з рук на вулиці (...), тобто торгівлю у невстановленому місці.

Просимо Вас негайно припинити дане правопорушення, інакше вимушені будемо притягнути Вас до адміністративної відповідальності, що передбачає накладення штрафу від 17 до 119 грн. з можливою конфіскацією предметів торгівлі вимушені притягнути Вас до адміністративної відповідальності, для цього маю скласти протокол, будьласка надайте документи, що посвідчують особу роз'яснюємо права особи, яка притягується до адміністративної відповідальності складаємо протокол АБО: вимагаємо пред'явити документи попереджаємо про можливість затримання правопорушника для встановлення особи затримання для встановлення особи – див відповідний розділ.

Грабіж / Розбій

ПОСЛІДОВНІСТЬ ДІЙ

отримуємо виклик від чергового “ЦУНАМІ”;

одразу викликаємо ще один патруль, якщо “ЦУНАМІ” направило тільки один;

прибуваємо на місце скоєння злочину;

знаходимо потерпілого;

визначаємо можливих очевидців;

швидко опитуємо потерпілого, дізнаємося прикмети підозрюваних осіб і можливий їх подальший напрям руху;

можливо підсадити потерпілого до другого патрульного автомобіля, якщо патрульні швидко прибули на виклик і є можливість переслідування злочинців.

Робимо це тільки в дійсно необхідних випадках, пам'ятаємо про безпеку потерпілого.

передаємо інформацію по рації для інших патрулів для виявлення осіб, схожих за прикметами;

один екіпаж одразу починає переслідування по гарячих слідах, інший екіпаж – залишається на місці вчинення злочину для виявлення можливих матеріальних доказів, відібрання пояснень у очевидців, у випадку затримання підозрюваного патрульними (іншими патрулями):

отримуємо підтвердження від заявника про вчинення злочину саме цими особами (показуємо підозрюваного потерпілому);

здійснюємо всі заходи для збереження доказової бази (не допускаємо викидання викрадених речей підозрюваним);

передаємо підозрюваного СОГ;

після прибуття СОГ, допомагаємо слідчому.

Якщо підозрюваного не вдалося затримати по гарячих слідах:

заспокоюємо потерпілого;

радимо звертатися із заявою про вчинення злочину до відповідного відділення МВС.

План перехоплення

ПОСЛІДОВНІСТЬ ДІЙ

підтвердити отримання інформації про ініціацію плану «Перехоплення»;

невідкладно одягти засоби індивідуального захисту (бронезилет);

прибути на закріплену відповідно до оперативного плану локацію, про що доповісти черговому; у разі перебуванні на перерві, негайно її завершити; у разі виконання іншого завдання, завершити його за такої можливості, або повідомити чергового про неможливість завершити поточне завдання;

обслідувати точку локації, про що доповісти оперативному черговому;

перевіряти транспортні засоби, схожі за маркою та кольором, а також здійснювати нагляд за дорожнім рухом в частині виявлення транспортних засобів злочинців відповідно до орієнтування;

в разі виявлення чи переслідування підозрілих осіб або злочинців, з метою організації заходів щодо їх затримання та інформування керівництва, негайно інформувати оперативного чергового;

залишатись на визначеній локації допоки не буде отримано інших команд від чергового або безпосереднього командира;

В разі введення в дію оперативного плану “Перехоплення” патрульному наряду ЗАБОРОНЕНО:

залишати квадрат патрулювання та територію (пост), закріплену відповідним планом, без спеціальної команди;

робити перерву для вживання їжі до закінчення заходів по розшуку та затриманню підозрюваних осіб або злочинців;

здійснювати реагування на незначні адміністративні правопорушення;

ПАМ'ЯТАЄМО, що обмін радіоповідомленнями здійснюється на відкритих частотах і може прослуховуватись третіми особами.

Тіло без ознак життя

ПОСЛІДОВНІСТЬ ДІЙ

Підтвердити прийняття виклику або повідомити чергового про виявлення тіла, що не подає ознак життя.

Звернутись до особи, встановити наявність чи відсутність реакції на вербальне спілкування.

За наявної реакції, встановити стан особи (з її слів) та шляхом візуального огляду Якщо особа скаржиться на погане самопочуття, викликати швидку (напарник 1) та надати домедичну чи іншу допомогу (напарник 2).

Встановити родичів чи близьких особи, зв'язатись з ними. За відсутності реакції, перевірити пульс особи та інші ознаки життя (дихання, реакція зіниць на світло) Якщо ознак життя не виявлено, викликати СОГ, швидку, не переміщати тіло, забезпечити збереження положення тіла.

Вжити заходів для охорони місця події.

Здійснити огляд місця події для того, щоб у випадку необхідності (злива, сильний вітер) зберегти докази. Очікувати приїзду швидкої і СОГ, доповісти їм ситуацію.

У разі неприбуття швидкої до особи з певних соціальних категорій, доставити таку особу до найближчого приймального відділення медичного закладу.

Групові порушення публічного порядку

Припинення групових порушень публічного порядку здійснюються рішучими діями поліцейського, шляхом:

поділу натовпу на дрібні групи, відділення їх одна від одної і розсіювання;

виявлення організаторів і активних учасників заворушень.

Коли негайне затримання організаторів і активних учасників заворушень неможливо або небажано, поліцейські обмежуються встановленням їх особи для подальшого нагляду та затримання в найбільш відповідний для цього час.

Доповідь черговому і старшому наряду про конфліктну ситуацію

характер, місце і час виникнення конфліктної ситуації;

причини її виникнення;

контингент і кількість учасників конфлікту; кількість присутніх громадян та їх ставлення до конфлікту.

Стихійні лиха

При повенях або зсувах поліцейський повинен:

доповісти про це оперативному черговому для оповіщення посадових осіб державних органів і населення про загрозу затоплення;

сприяти евакуації із зони затоплення населення (у першу чергу дітей, жінок, літніх людей та хворих) і майна;

забезпечити порядок на переправі населення із затоплюваних районів;

організувати охорону майна залишеного без нагляду;

з метою припинення неправдивих чуток та попередження паніки серед населення виносити на місці усне попередження особам, які їх поширюють, а в разі невиконання - застосовувати передбачені законом заходи примусу.

При землетрусі поліцейський повинен:

з'ясувати обстановку в районі своєї території обслуговування та доповісти оперативному черговому;

позначити місця, небезпечні для руху транспорту і пішоходів, і забезпечити безпеку їх прямування;

ужити заходів для порятунку людей і майна, виведення потерпілих і направлення їх у пункти медичної допомоги, а також локалізації пожеж;

ужити заходів для припинення неправдивих чуток та попередження паніки серед населення.

Під час урагану і хуртовини поліцейський повинен:

посилити нагляд за рухом транспорту і пішоходів, попередити водіїв та громадян про можливі наслідки урагану або хуртовини;

надавати допомогу постраждалим і громадянам, які перебувають у безпорадному стані на вулицях та в інших громадських місцях;

сприяти участі населення і транспортних засобів для розчищення проїжджої частини магістралей, вулиць, доріг і будинків.

При виявленні обриву повітряних проводів високої напруги поліцейський повинен:

якщо обірваний провід під напругою знаходиться на землі, у місцях руху транспорту і пішоходів, установити шляхи його об'їзду і обходу;

при наявності осіб, які перебувають у безпорадному або небезпечному для життя і здоров'я стані, організувати надання їм невідкладної медичної допомоги.

доповісти черговому і викликати на місце аварійну бригаду підприємства з ремонту зовнішніх електромереж;

з прибуттям на місце аварійної бригади забезпечувати охорону місця обриву. Про усунення пошкодження та інші вжиті заходи доповісти оперативному черговому.

При виникненні катастрофи поліцейські повинні:

негайно доповідати в чергову частину про час, місце, обставини і приблизні масштаби катастрофи (аварії);

уживати заходів для порятунку людей, державного, громадського та особистого майна; до прибуття пожежної команди організувати гасіння пожежі;

організувати надання невідкладної допомоги потерпілим і направлення їх до медичних установ;

не допускати сторонніх осіб до місця події, крім осіб, залучених до ліквідації її наслідків; уживати заходів щодо забезпечення недоторканності транспортних засобів до прибуття осіб, призначених для розслідування (за винятком випадків, коли потрібно рятувати постраждалих);

забезпечити охорону громадського порядку на місці події до прибуття додаткових нарядів Національної поліції;

у необхідних випадках сприяти залученню населення, транспорту та інших засобів для ліквідації наслідків аварії.

Вибухові речовини

(авіабомби, снаряди, міни, що не вибухнули, вибухові, хімічні, радіоактивні та інші речовини, які становлять небезпеку для населення) негайно доповісти про це оперативному черговому;

ужити можливих заходів особистої безпеки, порятунку людей, виведення (вивезення) постраждалих та надання їм необхідної допомоги;

ужити заходів щодо недопущення в зону виявлення (зараження) людей, транспорту і тварин;

вказувати маршрути виходу населення з небезпечної зони, шляхи об'їзду для транспорту;

здійснювати сприяння у залученні транспорту та населення в проведенні рятувальних і невідкладних аварійно – відновлювальних робіт.

З прибуттям осіб, відповідальних за проведення робіт із знешкодження (підриву) боєприпасів, уточнюються завдання і патрульні діють згідно з ними.

Дії на місці дорожньо-транспортної пригоди

У випадку дорожньо-транспортної пригоди з наявними потерпілими (є загиблі або такі, що отримали тілесні ушкодження) до прибуття на місце слідчооперативної групи патрульний:

здійснює заходи щодо надання невідкладної допомоги потерпілим і перевезення їх до медичної установи.

встановлює особу потерпілого (прізвище, ім'я, по батькові, адреса проживання і місце роботи);

забезпечує збереження і охорону місця події;

установлює особи водіїв, які були учасниками події;

установлює транспортні засоби учасників правопорушення;

установлює інших осіб, пов'язаних із дорожньо-транспортною пригодою;

- виявляє очевидців події, опитує їх відносно обставин події і записує їх дані;

- передає інформацію слідчому, який прибув на місце події або іншим компетентним органам, про учасників події і очевидців;

- передає їм зібрані дані, а також речі, які можуть стати речовими доказами, й інші матеріали;

- виконує окремі доручення слідчого;

- за необхідності:

- організовує об'їзний рух транспортних засобів навколо місця події;

- у випадку неможливості здійснити це власними силами, за участі присутніх осіб і учасників події;

- фіксує розміщення транспортних засобів;

- фіксує сліди переміщення і гальмування;

- звільняє проїжджу частину від транспортних засобів учасників ДТП;
- відновлює рух.

У випадку залишення водієм місця пригоди патрульний повинен:

з'ясовує вірогідний напрям руху транспортного засобу;

тип, марку і номерний знак транспортного засобу;

різновид вантажу;

інші особливі ознаки (колір, пошкодження і т.д.);

негайно передає оперативному черговому або слідчому дані, отримані від очевидців і огляду місця події про транспортний засіб, що залишив місце пригоди і водія.

Практичні поради для поліцейського

Не стій на місці, рухайся. Не їзди одним маршрутом, змінюй його. Заїдь у двір, зупинись, роздивись, познач POI на карті. Страшно самому – їдьте двома машинами. Вийди поговори з мешканцями: представся, попитай, які проблеми, хто проживає, хто чим займається, які є POIs. Познайомся з дільничним, познайомся з хлопцями з райвідділу – неофіційно поговори, вони насправді хороші, але не довіряй. Благоустрій: де поправити дорогу, де погано вивозять сміття, де не видно світлофор, де проблемна вулична торгівля. Якби ти тут жив, що б ти поправив?

Організація дорожнього руху: де постійна проблема, який знак зайвий, а який – не завадив би; де маршрутки зупиняються з порушенням, а де автомобілісти проблему створюють. Перекури за кавою з таксистами, вони теж потребують захисту, вони багато знають.

Не довіряй їм. Заїдь на кінцеву, поговори з водіями маршруток – вони “накапають” на таксистів.

Всю інформацію – занотуй, принеси нотатки до моніторингу та аналітики.

Прим.: POI – (point of interest) РВ ОВС, лікарні, магазини, бари, клуби, кафе, аптеки, АЗС, точки ремонту техніки, ломбарди, банки, банкомати, обмінники.

При виявленні правопорушника на місці вчинення злочину:

ужити заходів для відвернення правопорушення;

при втечі підозрюваного – здійснити переслідування;

якщо переслідування неможливе – знаходитися на місці до прибуття

СОГ (при необхідності).

Якщо на місці події виявлено труп, забороняється змінювати його положення до прибуття слідчооперативної групи.

5. Перевезення затриманого (два поліцейських)

Перед розміщенням до транспортного засобу затриманого необхідно візуально оглянути і ретельно перевірити з метою предметів і речей заборонених або обмежених в обороті.

Під час перевезення затриманого повинно бути розміщено в задній частині службового транспортного засобу з правого боку;

Після вивантаження затриманого із автомобіля, перевіряти салон і сидіння, де він сидів, щоб пересвідчитися, чи не були якінебудь предмети та/або речі, у тому числі заборонені або обмежені в обороті, сховані затриманим під час його перевезення.

Речові докази

Збереження місця події в первинному, незміненому стані має велике значення для проведення результативного розслідування і саме тому всі дії повинні проводитися правильно та у відповідному порядку.

На місці події і на захищеному периметрі **ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ** курити, їсти і пити.

Висновки з теми: Для забезпечення розуміння здобувачами важливості і методики патрулювання та підготовки до нього було в темі було детально розкрито процес підготовки до зміни, тактика патрулювання, види патрулювання, алгоритми реагування на різні службові ситуації. Даний матеріал сприяє розумінню і засвоєнню важливості тактики патрулювання у процесі безпеки підприємства. Детально розкрито алгоритми реагування на різні службові ситуації.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДАНОЇ ТЕМИ:

При підготовці теми «Основи тактики патрулювання об'єкту» здобувачеві слід:

1. опрацювати конспект лекції;
2. ознайомитися із навчальною літературою з даної теми;
3. ознайомитися із нормативно-правовими актами;
4. опрацювати монографічну літературу також статті в періодичних виданнях з цієї теми;

Перелік рекомендованої літератури не є вичерпним. Здобувачі повинні використовувати інші джерела і особливо періодичні видання.

Для самоперевірки доцільно використати такі контрольні запитання та завдання для самоперевірки:

1. Розкрити поняття — патрулювання.
2. Охарактеризувати види патрулювання.
3. Визначити алгоритми дій у різних службових ситуаціях.